An Stoc

Tomás Ó Máille, Coláiste na hIolrgoile, Gaillimh, Dá Ċur i n-Eagar

Sraiṫ Nua. Leab. 7. Uim 1. Meadon-Fomhair—Deireadh Fomhair, 1929. Dá Pighinn a Luaċ.

Bás Mí-Ḟortúnaċ Ṡeáin Ui Neaċtain

Duḋ é túr an Earraiġ a bí ann. Ám anċruaḋóġaċ ir na ceanntair boċta reo i gConamara mar ó ṫiocfar an ċéad lá dEarrach tá na daoine go ranntaċ ṫior ir a gclaḋaċ ag cruinniú agus a bailú ruar na Feamainne a bíor caiṫṫe irteaċ i dtír ag a' bhfairrge ṁóir. Bíonn na céadta loċt bainte ag oibriú na Fairrge. Cuirtear ruar í leiṫe learú fataí. Ir minic go mbíonn sé na ṫroid idir na daoine mar a' ċéad duine a beaḋ ra g'claḋaċ beaḋ sé ag iarraḋ an ceann ramar don ḟeamainn a beiṫ aige ḋó féin. Ní ṫaiṫneóċaḋ rin le daoine eile. Aon bainc amáin a bí ag ċuile duine don Ḟeamainn agus don ċlaḋaċ agus beaḋ a ċionn féin a dul do ċuile duine ḋi ó ċeart. Caiṫfiḋe crainnte a ċaiṫeaṁ ar a bhfeamainn agus a ċionn a beiṫ ag ċuile duine ḋi.

Bí aon ḟear amáin na ċoṁnuiḋe i mbaile na h-Aiṫde naċ raiḃ é féin ná aon nduine a' coṁlinnt le ċéile ná aon nduine a' cur irteaċ air. Duḋ é rin Seán Ó Neaċtain ran Aiṫd. Bí crúmpán ṫior fán teaċ aige. Ṫiseaḋ a ḋóiṫin agus fuiġilleaċ feamainne leiṫe learú fataí agus bu leór ḋó rin. Ní aċar fada a bí air le ḋul ċun a ċlaḋaiġ mar bí a ṫeaċ ar bruaċ na fairrge. Go deiṁin ir iomḋa duine a d'fáġaḋ caiḋéir don teaċ céaḋna fá ċoṁ gar don fairrge ir bí sé. Go mór ṁór nuair a ṫiġeaḋ rtainnréaraí ṫart. Nar ċeapadar naċ raiḃ rplannc ċéille i g'ceann na muintire a rinne teaċ ċoṁ gar don fairrge an céad lá arraṁ. Naċ biaḋ gan ráraṁ agus coḋla gan ruaiṁnéar a beaḋ ag muintir a tiġe nuair a ṫiocfaḋ oibriú agus é na raḃarta mór. Go deiṁinn féin b'uaṫḃár leat a beiṫ ann lá fairrge mórа. Na tonntraċa mórа aiṫḃéalta a ṫiṫ irteaċ ir na cloċair ġránda aiṁréiḋteaċ, a bí ṫior fa'n teaċ. Ceapprá-ra agus mire gur iomḋa áit ṫeaċtṁar feileaṁnaċ a bí leiṫe teaċ a ḋéanaṁ reacar a ḋéanaṁ ċoṁ gar don fairrge an áit a mbeaḋ sé i gcontaḃairt gan cloċ ḟáġail ar áit ċuile lá ċoiḋḋe nuair a ṫiocfaḋ oibriú i bhfairrge. Aċ nuair a bíoḋ na rean ndaoine a dul a déanaṁ tiġ ni ran áit bu feileaṁnaiġe ná ran áit bu ṫeaċtṁaire a ngniḋeaḋ riad é aċ in ran áit bu rona agus bu cúlráiḋte. Aċ cé an ċaoi a mbeaḋ ḟior aca an áit a bí ronna nó áṫaṁail reaċar an áit naċ mbeaḋ. Bíoḋ sé do nór ag na rean ndaoine nuair a beaḋ riad a dul a ḋéanaṁ tiġe airġead cruor síora ḋá rgilling a ṫorail nó a ċaiṫeaṁ ruar, cuplá uair agus ḋá mbeaḋ ṫaoḃ na cnoire ór a ċionn nuair a ṫuitfeaḋ sé ar a talaṁ rin é an áit a mbeaḋ an t-áḋ agus ir ann a déanfaiḋe an teaċ Torálaḋ airġead cruor i dtrí áit an t-ám a raiḃ tiġ Seáin Uí Neaċtain ḋá ḋéanaṁ agus níor ṫáimig an tairġead amaċ ceart le na ḋéanaṁ aċ ran áit ar dearnaḋ é. Sin é an fáṫ a raiḃ tiġ Uí Neaċtain ċoṁ gar don fairrge agus ná biḋteas ró ṁilleánnaċ ar Ṡeán mar ġeall air. Bu ċuma le Seán céard a déanfaḋ aon nduine. Ná cé an loċt a ġeoḃaḋ aon nduine ar a ṫeaċ fá é a beiṫ ċoṁ gar don fairrge. Ġráḋuiġ sé an fairrge; naċ uirt: a bí a ṙliġe beaṫa. Nar ṙuantruiġ ḋó olagán agus ceólta binne na fairrge ar aimrir ċiúin. Nuair a beaḋ sé na luiġe ar a leabaiḋ náir binne ná na míle cláirseaċ ceóil na ceólta rionnaiḋe a bíoḋ ḋá gcanaḋ ag a bhfairrge. Mairir leis an áḋ má bí an t-aḋ ann níor bhfeáirrde Seán é mar ní bhuair sé gneim a béil arraṁ aċ de réir mar ṙaoṫruiġ sé é le raoṫar agus allar a ċnáṁ ar a' talaṁ agus ar a bhfairrge. Níor eirġe an ġrian arraṁ i ngan ḟior ḋó go mór ṁór in aimrir ċruaḋóġaċ an Earraiġ. Ní leadaiġ leirgeaṁail a bí ann. Ní raiḃ ruaċt ná leirge air mar ní le ruaċt ná le leirge a hoileaḋ é aċ le anróḋ agus le rgláḃuiḋeaċt.

Bí sé póra agus beirt ġarún aige a bí naoi nó deiċ de bliaḋanta d'aois. Mairir aṁáin Earraiġ a bí ann agus Seán na ḋúireaċt ar a leabaiḋ. Bí sé a braiṫ ar eirġe ac bu ṁoċ leis é. Ní raiḃ ann aċ bheacaḋ beag rolair a tiġeaċt irteaċ ṫrid a' bhfuinneóig. Ṫug sé fá deara naċ mairir bheáġ a bí ra mairir. Bí sé a caiteaṁ ceaċanna troma ṙneaċta ar gaoiṫ aniar ndear. Mairir ċruaḋ ruar a bí inti. Ir beag a mbeaḋ a ḟonn air a leabaiḋ ṫe ṫeólaiḋe fáġail ċoṁ moċ ar mairir. Ní raiḃ aon ḟonn ar Ṡeán féin an leabaiḋ fáġail go ceann uair eile. Aċ ċuiṁniġ sé arís go mbéirir go mbeaḋ rail áṁaid nó bairille olla lampa ḋá ruaigeaḋ aniar ag a' ngaoṫ aniar mar ir ám é a raiḃ go leór leór don uile ċineála tiġeaċt i dtír. Duḋ é sé an ċogaiḋ ṁóir a bí ann agus bíoḋ go leór do na roiġṫe ḋá mbaṫaḋ agus a gcuid lartair ag imṫeaċt ar ruo na mara móire nó go ruaigfeaḋ gaoṫ i dtir é. Naċ iomḋa bheabaċ maiṫ a bí ag boiṫe Ċonamara ar a gcogaḋ móir mar bí luaċ airgid ṁóir don uile ċineál a tiġeaċt i dtir an uair úd. Bí bairille olla lampa, bairille bealaḋ buiḋe agus bairille na ruirge agus ruma. Saltaċa mórа aṁaid agus ċláir bréaġ maġhogny a tiġeaċt. Naċ mbéirir go mbeaḋ na cineálaċa ceaḋna ḋá ruaigeaḋ aniar ag a' ngaoṫ aniar an ṁairir seo.

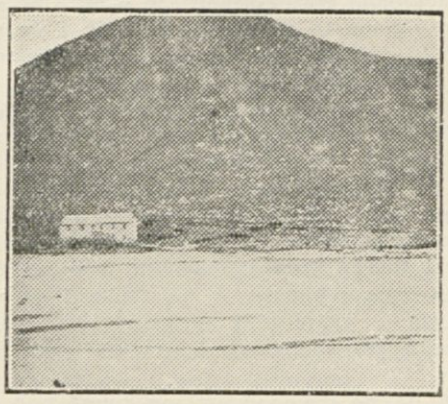

Duḋ Gort, Acaill.

Ní beaḋ Seán ra leabaiḋ ṫe ṫeólaiḋe níor ruide ḋá ḋeacraċt í fáġail an ṁairir ċruaiḋ Earraiġ rin. Ó'éirġ sé go tobann. Ċuir air a ċuid éadaiġ. Ṫóiġ sé an teine ar a' gcoigilt agus ofaduiġ sé ríor teine nó go ndéarnaḋ sé cupán maiṫ ṫé a bainfeaḋ drugal agus leirge agus meirg na maiḋne ḋe. Amaċ leis gan móran ám a ċailleaḋ cé go raiḃ ḟior aige naċ rail ṁór aṁaid nó bairille olla nó ruirge féin a beaḋ a tiġeaċt aniar ar a bhfairrge. Bí sé a' gealaḋ go maiṫ ra doṁan ṫoir; bí an ġrian ar ṫiġ eirġe. Dimṫiġ Seán le claḋaċ. Níor fáġ cúinne ná rgailp ra gclaḋaċ gan cuartú aċ ní raiḃ rail ná plainnc ná bairille do ṙórt ruo ar biṫ le feiceal. Siubail sé ṫart timċeall an ċlaḋaiġ uiliġ. Dfeaċ go ġéar amaċ a ra bhfairrge aċ ní raiḃ nió ar biṫ le feiceál aige a mbeaḋ aon ṁaiṫ ann. Ó'éirġ an bailiú na Feamainne deirge a bí ra gclaḋaċ. Tamall ma ḋiaiḋ rin deirġ Maire a bean. Bí na céadta ruo le déanaṁ aice fein mar níl deireaḋ le obair mná tiġ ċoiḋḋe. Bí an teaċ le rguabaḋ aici, na beiḋṫiġ le bleáġan, na laoiġeanna le réiḋteaċ. Béigin di cúpla cíléar fataí 7 mangoldr a ġearraḋ don ḋá bó bainne: bran mearġṫa ṫríoḃṫa. Nuair a bí na beiḋṫiġ bliġṫe aice ṫug sí cuid de do na laoiġeanna. Nuair a bí na beiḋṫiġ agus na laóiġeanna réiḋṫiġṫe bí a bhrcfeart le cur a bhuiṫ aice. Seán agus Máire le réiḋteaċ amaċ cun na rgoile—an dá ġarún a bí na gcoṁla fór. I gceann uair eile beaḋ sé 'nam a dul ċun rgoile. Bí Máire, bean a tiġe, a déanaṁ gaċ a raiḃ le déanaṁ aici. Bí Seán ṫior ra gclaḋaċ a cruinniú na Feamainne. Céibe féaċaint a ṫug sé amaċ ar a bhfairrge tuairm leaṫ ṁíle amaċ ar a bhfairrge ṫug sé fá deara mar beaḋ bairille Ní féadfaḋ sé a déanaṁ amaċ gur bairille nó go dteannaḋ sé irteaċ. Bí ríméad ar Cá bhfior naċ mbéirir gur bairille fuirge nó ruma a beaḋ ann. Ṫeann sé ríor ar bhruaċ na fairrge go mbeaḋ deir níor fearr aige le na ṫóġáil. De réir a ċéile bí an bairille mar ċeap Seán a beiṫ ann a teannaḋ irteaċ leis a gclaḋaċ. Bí aṁarc ṁait ag Sean anoir air. Bairille a bí ann aċ ní ḟeaca sé aon bairille arraṁ ar a déanaṁ. Ir beag a ċeapaḋ a bí ag Seán boċt go mbaḋ bairille de ċineál maiṫ eicín a ṫiúbraḋ cnoiḋe ir mirneaċ ḋó gurb é an bár a ṫáimig i dtír ċuige an ṁairir ṁí ḟortúnaċ rin.

Ní hé aṁáin go raiḃ an Gearmáineaċ na ċreaċaḋóir agus na rgrioraḋóir in áit féin a rgaoileaḋ gaċ báḋ agus roiġṫeaċ ḋá dtáimig ina ṫreó go tóin poill aċ bu ṁian leis rgríor agus ár a déanaṁ ċuile air ruo a traoġail le na ċuid miana mara mar bíodar rgaoilte ċuile áit ar ruo na fairrge aige. Bí trúr córtóirí ar a' taoḃ ṫiar de Leitir Meallán le beiṫ ag airecéar go géar ar ḟaitéar go dtiocfaḋ mian mara na báo fó ċuinn leis a' nGearmáinneaċ a dtir ar Ċórta Ċonamara. Ir beag eólar a bí ag Seán Ó Neaċtain ar ṁiana mara ná ar áirgiḋe miorgaraċa na Ġearmáinne Bí an mian mara idtir anoir agus Seán ḋá láṁriú. Bí eoċair amaċ ar a ṫaoḃ agus Seán a méirinteaċt uirṫi. Du í rin eoċair an báir aċ ní raiḃ ḟior rin ag Seán é. Bí Máire ag ruinnt an arán, an t-aḃan ṫior a' téiġeaḋ aici. Bí rí réiḋ leiṫe an cáca a leagan ríor ann nuair a ċraiṫ an teaċ. An é an t-éur a ṫuit nó céard a rinne an torann uaṫḃárać. Craiṫeaḋ an teaċ. Craiṫeaḋ na roiġṫe a bí ar a dhrúr. Sgannruiġ na páirtí a bí ar a leabaiḋ. Céard a ṫárla nó céard a rinne an torann uaṫḃárać. An é an teaċ a ṫuit. Ní iadran aṁain a rgann-

(Ar lean. ar leaṫ a 8.)

An Áitín Áluinn

Aon duine ariaṁ a ċuaiḋ ó'n Spiḋéal go Baile an Tiġe Móir i gcarr nó i n-aon ċinneál gléas iomċuir ar biṫ eile ní ḟéaḋfaḋ sé gan súntas a ṫaḃairt don ḟíora cladaiġ ⁊ fairrge atá ó na Crompáin go Matal. 'Sé tógáil do ċroiḋe an áit áluinn sin a faire ⁊ a' dul ṫairis. Tá áilleaċt áluinn eicín a' baint leis naċ bfuil a' baint le aon áit aoiḃinn eile ⁊ tá an áilleaċt sin le taḃairt fá deara maidin ⁊ tráṫnóna, raṁraḋ ⁊ geiṁreaḋ. Mara gcreideann tá mé níl aon leiġeas air sin, aċ, fág do ḋiaiḋ gaċ a bfuil a' déanaṁ buaḋarṫa ḋuit ar an raoġal seo ⁊ tar go héiḋ-ċúireaċ go cladaċ na háite seo ⁊ tuigfir an deirfiḋeaċt. Is fearr an rompla ná mo ṫeagarg. Már a' tiġeaċt atá tú ní fada an ċoirméig ort í ón mBóṫar Mór go dtí an cladaċ aoiḃinn seo. Ní call druġaill ná leirge d'aon duine a ṫeaċt, aċ, má ṫeagann tú is call druġaill ḋuit é nuair a ḟíleas tú sgaraṁaint ó'n gcladaċ áluinn seo.

Níl aon orlaċ ar ḟeaḋ an ċladaiġ seo naċ orlaċ é bfuil dracoiḋeaċt éigin a' baint leis, aċ, tá aon ḟíora beag bíḋeaċ aṁáin ann ⁊ ċaiṫfeá súnntas a ṫaḃairt dó ṫeaċas aon ḟíora eile dá bfuil ann. Leag an Cruċuiġṫeóir a láiṁ ⁊ A súil air ⁊ ṫug Sé sirṫí eicín ḋó naċ ngoidfeas uaiḋ an ḟad ⁊ béas féas a' fás is uirge a' mic. Sin é an áit as a dtugtas an Áitín anois. 'Sé atá mar ioċtas le Baile an Ċnuic. 'S maiṫ an ċoṁarṫaiḋeaċt í an Roilig. Ní an-ḟada riar-andeas uaiṫi sin atá an Áitín. Is iomḋa sin creátúr boċt a ṡíl a ṫeaċt leis an Áitín a ḟeiceál aċ de barr a ṡé ar an raoġal seo a beiṫ caitte níos leigeaḋ ḋó ḋul tar ġeata na Roilge. Dá n-éirġeaḋ leis an Roilig a bailiú ⁊ an áit áluinn seo a baint amaċ ba beó é ar feaḋ na síorraiḋeaċta ar an raoġal seo. 'Spáineann sin go bfuil ruḋ eicín tar áilleaċt a' baint leis an Áitín atá riar-andeas ó'n Roilig ⁊ le ioċtas an Ċnuic.

Nuair ba láidre an rtoirm níos ċoir an ḟairrge ann ariaṁ. Nuair ba ṁó an raḃarta níos ṫráiġ sé tar coirméig ann ⁊ nuair a ṫagaḋ séarúr ar éirg b'áit ḟona é do 'ċuile ḟaġas iargaire. Tugann a ḟairrge ṁín ṁánla ceaḋ rseirialta do'n ḃáḋóir a ḃáḋ a leigean irteaċ go cloċ ⁊ é ar a leaṫ-boird irteaċ. 'Seaḋ agus dá dtéiġeaḋ sé ċuige sin beaḋ córta breag air Áitín lán-tráṫa ceaḋ a ṫaḃairt do ḃáḋóirí ḟanaċt fa na bun ⁊ cóir ḟáḃáilte a beiṫ orra ar na maidṁeanna ⁊ na tonntraċa móra a ġníos díoġḃáil iongantaċ taoḃ amuiġ.

Níos ḟár feamainn duḃ fós ariaṁ ann ⁊ maidir le aon feamainn éile níos facṫas faoi tír ann í. Rinne an Cruċuiġṫeóir an méid sin le teann ómóir do'n Áitín. Taingeann an cnocáinín beag atá ann áit ḟuimneaċ ḟocaṁlaċ d'ós ⁊ do ḟean. Tugann an cnoċáinín ceannainn céadna ceaḋ do duine ar biṫ a bfuil buaiḋreaḋ ná brón air, a ṫeaċt ⁊ an t-anfóġ sin a ḟáġáil go doṁain 'na ċroiḋe féin. An áilleaċt atá ann a ṁarḃuiġeas an brón.

Tar gaċ am eile ná déan dearmad gur ran tráṫnóna fá ṁeaḋon a' traṁraiḋ atá an áilleaċt ċeart le taḃairt fá deara timċeall an Áitín. Níl lá ra mbliaḋain naċ bfeiceann daoine áiṫriḋe an áilleaċt sin aċ níl duine dár ṫug Dia aṁarc rúl dó naċ gcaiṫfeaḋ é ṫaḃairt fá deara i meaḋon a' traṁraiḋ. Tá cur síos ar Ċill Áirne ⁊ tá cur síos ḟada fairring ar Ġleann Dá Loċ, aċ, mearaim féin dá bfáġaḋ luċt molta na n-áiteaċa seo aon dé aṁáin ar an Áitín go mbeaḋ a ndóṫain aca. Tráṫnóna aoiḃinn eicín fá ṁeaḋon a' traṁraiḋ ar ti dul faoi do'n ġréin atá an Áitín 'na 'reaḋ le áilleaċt. Tá sé beagáinín beag diaṁair ⁊ uaigneaċ aċ mar sin féin cuireann deireaċt na h-áite ruaig ar an diaṁraċt.

Maidir le raḋarcanna níl aon ċeilteaṁar orra ann. Ag féaċaint sios uait tá le feiceál 'ad fairrge airgeaḋta ⁊ fairrge ṁín péiḋ. Corr-ḃriseaḋ beag annseo ⁊ annsúd innti, óir, "is fada an bóṫar naċ mbíonn cor eicínteaċt ann." Taoḃ eile den ḟairrge seo tá tír ġleannaċ ⁊ tír fada fairrring. A leiṫéid de tír ní ḟaca aoinne ariaṁ 'naon bhionglóid ná airling dá raiḃ ann. Sáiṫeann gob géar dén talaṁ seo é féin amaċ 'ran bfairrge ⁊ nuair a árduiġeas an ġealaċ ran oirṫeas rineann bóiṫrín buiḋe órḋa é féin riar go háiṫín a ṫugas ceaḋ d'uairle na h-oiḋċe aiṫgiorra a ḋéanaṁ idir an dá áit seo. Sall uait atá Connḋae an Ċlair aċ tá bóiṫrín bog do-ṫrearnuiġṫe ag coiriḋe idir an dá ṫalaṁ. An méid de'n Ċonnḋae sin atá le feiceál tá sé 'na luiġe go ciúin ar imeall a' ċuain gan cor gan cas ar aṁail a'r dá mbéad sé 'na ċodlaḋ go ráiṁ.

Aċ dá mbeaḋ coṁnuiḋe ort láiṁ leis an Áitín, mar atá ar ṫuilleaḋ ní ḟearfá é ran oiḋċe leis na fuaimeanna bhónaċa atá le cloirteal ṫart ann ó oiḋċe go maidin. Leigeann an ċorr-éirg rsréaċ ṫruaġṁéalaċ. Leigeann an faoilléan síos bhónaċ. Ġníon i an ċailleaċ ḋuḃ mullaċcinn ran uirge ⁊ gníonn an t-uirge sléo iongantaċ. Is ar éigin a ċloirfeá an laḋṗán tráġa aċ is bhónaiġe a ġíos ná an gíos is láidre dá bfuil le cloirteál ann. Aċ ní donaide sin go gcloirfeá fuaim na dtonn. 'S ar ín (ioḋaine) ar éigin a d'ḟéadfá cluas a ṫaḃairt don ḟuaim sin ċor ar ibṫ. Tá sé bhónaċ, tá sé ró-bhónaċ ag an té sin a bfuil an croiḋe aige a ġlacas an bhón. Sagas caoineaḋ é. Daineann na tonna beaga fuaim riḋeaṁail ar na cloċa. Daineann riad an ḟuaim ċeanann ċéad-na arta go díreaċ a'r dá mbeidís ag dualaḋ i n-aġaiḋ téada na cláirġe. Tagann annsin ceól caointeaċ. Caoineann riad go frasaċ ⁊ go deóraċ, caoineann riad go cráiḋṫe ⁊ go céasta. Caoineann riad le teann cuṁa ⁊ bhriseaḋcroiḋe 'ndiaiḋ na ndaoine ós atá go doṁain fá ḟóṫ ⁊ fá ċré i Roilig a' Ċnuic.

Caoineann riad i ndiaiḋ an ṁaiṫ a bí an t-aor ós sin le déanaṁ—an ṁaiṫ a ṫeartuiġ aċ naċ raiḃ faill le na cur 'un cinn. Níl neart air sin aċ naċ áḋaṁail mar a ṫug an Áitín rúntas do'n duine ós seaċas an fean-duine ⁊ rúntas don ṁaiṫ seaċas an t-olc. 'Seaḋ ⁊ caoineann riad gaċ ré oiḋċe ar son aora óig eile atá ar an raol seo fá láṫair aċ a ċaiṫfeas rsaraṁaint leis an raoġal seo beagán ṡóluaṫ. Caiṫfe riad rsaraṁaint ó na máiṫreaċa croiḋe-ḃurte, ó na gcáirdí dílse go léir, ó ġráḋ geal a gcroiḋe ⁊ ó gaċ duine ⁊ ruḋ dá dtug a gcroiḋe gráḋ ⁊ gean.

Níl sé de ṁirneaċ ag aon duine beó a ṫeaċt ⁊ a ṡáḋ leis an Áitín an caoineaḋ sin a ṫaḃairt ruas. Níl aon leiġeas air aċ rsaoileaḋ leis ar a ṫoil féin aṁail mar a déantar le sruṫ na haḃann. Meireaċ é a beiṫ go maiṫ ní ḋéanfaḋ sé deóir féin a ḟileaḋ ar a ṡón féin ná ar ṡon duine ar biṫ eile. Dí an obair seo go léir dá ceilt ⁊ dá ċoinneál fá rún aċ cé'n ṁaiṫ a beiṫ a' ceilt ruḋ ar biṫ atá ar eólas ag níos mó ná trúr?

PÁDRAIG Ó FÁTARTA,
Na hAille.

SEAINSIN NÓ EACTRA MIC MIRIALTA. (An Seabac do Sgriob) 1/3
MÁG EALTA ĊADAIR. (Caitlin Nic Sabann) ... ... 9d.
MIAN A CROIḎE. (Pádraig Ós Ó Conaire) 2/6
AN TODAR NAOMTA: DRÁMA DO PÁISTÍ. (Searlot Ní Dúnlaing) ... 9d.
TUAIM INDEIR. (Micéál Ó Murċú) 1/-
RIġEAĊT DÉ. (Micéál Ó Murċú) ... 1/-

MÁIRE NÍ RAġALLAIġ,
Díoltóir Leabar,
87, Sr. Uac. Na Dtireóige,
ÁT CLIAT.

An Céaċta—Gaeḋealac ⁊ Gallda

Tá cuid ṁaiṫ de na céaċtaí Gaeḋealaċa le fáġail fós, aċ is beag an úráid a déantar díoḃ anois. Céaċtaí Gallda a bfuil ṡoċaí ḃrra is mo a bíos i n-úráid ag na feilméaraí ran aimsir seo. Siad Gaiḃne na tíre a ġníoḋ na céaċtaí Gaeḋealaċa, de iarann, le leaṫ-céad bliaḋain anúas, aċ ríad na rúméaraí, agus, na raosa áṁuid a gníoḋ na rean-céaċtaí roṁe sin, agus, déanta de áṁud a bíḋís aċ áṁáin cúpla ball. Dá hannla a bíoḋ ar an rean-céaċta áṁuid, mar tá ar céaċta an lae indiu, le n-a coinneál díreaċ ra rsríob. Bíoḋ tearnáin idir na hannlaí le na gcoinneál ó céile ra gcaoi is go bréadfaḋ an treaḃaḋóir riuḃal díreaċ 'na diaiḋ, agus, greim a ċoinneál ar na hannlaí. Bíoḋ na hannlaí i bfartóḋ i bríosa tiúġ áṁuid darać a dtugtaoi an ríarta air. Bíoḋ pláta iarainn faoi, agus le taoḃ an ríarta ra gcaoi is naċ gcaiṫeaḋ an ríarta sin. An rtsícéad a tugtaoi ar gaċ ceann de na plátaí seo. Amaċ uaiḋ sin a bíoḋ an leabaiḋ le haġaiḋ na rsríbe a ándú. De ṁiotal a bíoḋ an leabaiḋ déanta. De iarann a déantaí an coltur. Sí an coltur a rgoilteaḋ an fóḋ. Cineál rsían leaṫan an coltur. Poll ran mbéim le na ráṫaḋ rúas ann, agus, í i bfartóḋ annsin le cúilíní, leicneáin, agus rtapail. Bíoḋ cúilín ar a cúl, ceann eile ar a h-aġaiḋ, leicneán ar gaċ taoḃ di, agus, pionna nó biorán ann. Bíoḋ díora iarainn ar gaċ taoḃ de ċeann na béime, agus, poill ṫríoṫa féin, agus an béim le pionna nó biorán a ċur trearna leis an gceann-raca a ċur i bfartóḋ ra mbéim. Na poilliúrtaí a tugtaoi ar na díoraí iarainn seo. Clár rseiċe a bíoḋ ar ḟean-céaċta, cé go mbíoḋ clár ṁiotail ar an gcuid is deireannaiġe a ḟinneaḋ, agus, bíoḋ rlúsaraidín leis an gclár a ġlanaḋ. An rpadal a tugtaoi uiṁi.

Crannóg a tugtaoi ar ċaḃail an céaċta. Sin é an méid den céaċta a beaḋ fáġta nuair a beaḋ an clár, na hannlaí, an béim an leabaiḋ, an coltur bainte ar agus naċ mbeaḋ fáġta aċ an ríarta agus an rtsícéad.

NA BAILL.

HANNLAÍ: Le haġaiḋ greim láiṁe.
TREASNÁIN: Díoraí idir na hannlaí.
RÍASTA: Coirneál na hannlaí ⁊ na béime.
STRÍCÉAD: Pláta iarainn bíoḋ faoi le go mbeaḋ sé forurta í ṫarraingt.
CLÁR (SGEIĊE): Le haġaiḋ na rsríbe iompoḋ.
BÉIM: Le haġaiḋ na coltuire.
COLTUR (AN SGIAN): Leis an bróḋ a rgoilteaḋ, nó a ġearraḋ.
LEABAIḎ: Leis an rsríob a baint.
POILLIÚSTAÍ: Le haġaiḋ pionna an ċinnraca.
SPADAL: Sórt rluaraḋ leis an gclár a ġlanaḋ.

MÁIRTÍN Ó DUḂAGÁIN.

MAIṪ ĊUN A ĊÉILE.

Fear na leaṫ-ṡúile a bí a' gaḃáil an bóṫair nuair a caraḋ an cruiteaċán leis. Bí teanga ḟearḃ ag an ball agus ṡíl sé i imirt ar an mboċtán eile.

"Aha, naċ moċ ar maidin atá an t-ualaċ ort," adeir sé.

"Ní ḟeiceann tú aċ a leaṫ a ṁúirnín" arr an cruiteaċán "forgail an trúil eile."

Na hÉin

Bíoḋ ṡpéiṙ ṁóṙ aṡ aṙ ṙean i ṙaoṡal na n-ḟanaċa a ċuċuiṡeaḋ coillte aṡuṙ ṙléiḃte Éiṙeann. Maiṙ an ṙpéiṙ ṁóṙ ṙin aċa an ḟad iṙ laḃṙadaṙ an Ṡaeḋilṡ. Tá a ċṙuṫú ṙin inṙ an méid luaḋṙáḋ ḟaoi ċoillte, ḟaoi éanaċa, ḟaoi ealtain aṙ ṁuiṡ ⁊ ṙṡuan aṙ loċ, ḟaoi ċeol loin ⁊ céiṙṙiṡe atá ṙan litṙiḋeaċt. Ba ionṁolta an obaiṙ do ṙṡoláiṙe óṡ eicínt ṙan ṡColáiṙte Iolṙṡoile ċoiṙ na Ṡailliṁe an litṙiḋeaċt a ċuaṙṫú ⁊ na duanta ⁊ eile a ṁolaṙ an tuaiṫ ⁊ ṡaċ a mbaineann léiṫi a ċuṙ ḟaoi n-aṙ léaṙṡuṙ. Ní hè ṙin atá cuṙṫa ṙoṁainn aṡainn-ne, aċ ṡioṡaí a ḃuail linn le ṡoiṙiḋ iṙ mian linn iad a luaḋ aṙ an Stoc ṙeo.

Bí ḟionn i na ċime ḟaoi ṡlaṙ i dTeaṁaiṙ aṡ Coṙmac tṙáṫ. Bí a ḟuaṙṡailt le ḟaṡáil aiṡe aċ péiṙe de ṡaċ cineál éan ⁊ ainṁiḋe (ceann ḟiṙeann ⁊ ceann buineann) dá ṙaiḃ i nÉiṙinn a ṫaḃaiṙt ṡo dtí an tAṙtṙí. Sé Caoilte Mac Ronáin, ḟeaṙ na ṡcoṙ luaṫ, a cuiṙeaḋ amaċ dá loṙṡ. D'innir Caoilte do Ṗáḋṙaic ina ḋiaiḋ ṙin an áit a ḃṙuair ṙé ṡaċ éan aṡuṙ ainṁiḋe dá dtuṡ ṙé ṡo Teaṁair. Ir ait a ṙṡéal é aċ iṙ ḟíoṙ é ṡuṙḃ iad na háiteaċa iṙ ḟairṙiṙṡe a ṙaiḃ ṡaċ cineál acu na háiteaċa atá luaiḋte inṙ an ṙean-laoi. Tá an laoi úd, "Lon Doiṙe an Ċaiṙn," ina ċṙuṫú aṡainn ṡuṙ binn le n-aṙ ṙean an lon—"an londuḃ bṙeaṡ" atá mé a ṙáḋ; aṡuṙ an ċoṙṙ éiṙṡ, naċ ḃṙuil poṙt ná ceol aice, naċ í nuair a ḃuail ṙí ċuiṡe aniaṙ a ḃain oṙna aṙ ColmCille aṡuṙ é ina ḋeoṙaiḋe i nAlbain.

Deiṙteaṙ linn ṡo ṙaiḃ tṙí ṗeata aṡ ColmCille tṙáṫ, cat, deoilín aṡuṙ cuil. Lá a bí ṙé amuiċ d'imiṙ an dṙeoilín aṙ an ṡcuil ⁊ ṙluiṡ ṙé an ċuil. Bí an cat aṡ ḟaiṙe aṙ an dṙeoilín aṡuṙ é aṡ ṙluiṡeaḋ na cuile. Múṙṡail an ċoiṙ an t-ainṁian ṙan ṡcat ⁊ ṙluiṡ an cat an dṙeoilín. Ir aṙ éiṡin a bí an t-áṙ déanta aṡ an ṡcat nuair -ṫáiniṡ a ṁáiṡiṙtiṙ, Colmcille, an doṙaṙ irteaċ. D'aiṙiṡ ṙé an dṙeoilín ⁊ an ċuil aṙ iaṙṙaiḋ ⁊ ṫuṡ ṙé ḟaoi deaṙa an ceann ḟaoi a bí aṙ an ṡcat. Ṡlaoiḋ ṙé ċuiṡe aṙ an ṡcat ⁊ bṙeaṫnuiṡ ṡo ṡṙinn iḋiṙ an dá ḟúil aiṙ. "Ir tú ir cionntaċ," aṙ ColmCille leiṙ. D'ḟoṙṡail an cat a béal cṙaoṙaċ ⁊ ṫáiniṡ an dṙeoilín aniaṙ aṙ ina beaṫa. "Cá bṙuil an ċuil? aṙ ColmCille leiṙ an dṙeoilín. D'ḟoṙṡail an dṙeoilín a ṡob ⁊ ṫáiniṡ an ċuil amaċ aṙ ina beaṫa ċóṁ beo bṙioṡṁaṙ iṙ bí aṙiaṁ.

Mile bliain aniaṙ ċuṡainn ó aimṙiṙ ĊolmCille bí an Dall Mac Cuaṙta aṡ caoineaḋ na cuaiċe naċ bṙaca ṙé.

"Ḟáilte do'n éan iṙ binne aṙ ċṙaoiḃ
Laḃṙaṙ aṙ ċionn na dtoṙ le ṡṙéin
Daṁ-ṙa iṙ ḟada tuiṙṙe an tṙaoṡail
Naċ bṙeiceann í le teaċt an ḟéiṙ.

"Cluinim ṡiḋ naċ bṙeicim a ṡné
Ṡuṫ an éin daṙḃ ainm cuaċ;
Aṁaṙc uiṙṫe i mbaṙṙaí ṡéaṡ
Mo ṫuiṙṙe ṡéaṙ naċ mire ḟuaiṙ."

An t-aoiḃneaṙ a ċuiṙeaḋ éanlaiṫ aṙ na Ṡaeḋil iṙ léiṙ dúinn é ó ṡaċ ṙé aṁṙán dáṙ ḟáṡadaṙ ina ndiaiḋ. Nuair a bíoḋ bṙón oṙṫa ní bíoḋ ceol aṡ na héin. Nuair a bíoḋ meiḋiṙ oṙṫa bíoḋ "ceileaḃaṙ éan ann maṙ ċeolta ṙiḋe."

Ir iomḋa "ṙláinte" a d'ḟáṡ na ḟilí aṡainn. Níl "ṙláinte" iṙ binne linn na "Sláinte na n-Éan."

Ṫáiniṡ an dṙeoilín ṡo doṙuṙ tiṡe an Tailliúṙa
Duail ṙé buille aiṙ ⁊ bain ṙé cláṙ aṙ
Muna ndéana tú mo ṙapper dom aṡuṙ
beiḃet le n-a ċáḃa
Béiḋ mé aṡ ṡaḃail de ṁaiḋe ionnat ṡo
mbṙiṙe mé do ċnáṁa,
Aṡuṙ ólamuid ṙláinte na n-éan.

Tá ṙiopa aṡ an dṙeoilín ċóṁ láidiṙ iṙ
tá i nṠanṙa
Tá lionn iṙ atá beoiṙ ann, tá ṙum iṙ tá
bṙannda
Tá ḟion aṡ tiṡeaċt ina ṫuiliḃ aiṡe anall
ó ṙí na ḟṙaince
Tá an t-iolaṙ móṙ aṡ déanaṁ ceoil iṙ an
meiṙliún aṡ daṁṙaḋ,
Aṡuṙ ólamuid ṙláinte na n-éan.

Aṡ moladh Ċill Éadáin do'n Reaċtaḃṙaċ
níoṙ ḟáṡ ṙé na héin ṡan coṁaiṙeaṁ:

"Tá an ċuaċ iṙ an ṙmólaċ aṡ ḟṙeaṡaiṙt
a ċéile ann,
Tá an Londuiḃ iṙ an ċéiṙṙeaċ aṙ ṡoṙ aṙ
a ṡcoṁaiṙ,
An ṡúlḋṙiṙṙe, an cṙeaḃaṙ, iṙ an linnet i
ṡcaṡe ann,
An naoṙṡaċ aṡ léimniṡ, iṙ an eala ó'n
Róiṁ.
Tá an t-iolaṙ aṙ Acaill, an ḟiaċ duḃ ó'n
ṡCéiṙ ann,
An ṙeaḃac ó loċ Éiṙṙne iṙ an ḟuiṙeoṡ
ó'n móin,
'S dá mbeiṫeá ann aṙ maidin ṙoiṁ éiṙṡe
na ṡṙéine
So ṡcloiṙeá ṡaċ éan aċa aṡ ṙeinm ṙan
nṡṙóḃ."

TADḠ Ó CEALLAIḠ.

Ṡnáṙannaí ⁊ Piṙṙeoṡaí atá aṡ Muinntiṙ na Ṡaeḋealtaċta

31. Dá bṙeiṫeá ṙéalt aṡ tuitim beaḋ anam aṡ dul ṡo dtí na ḟlaiṫiṙ.
32. Duine aṙ biṫ a béaṙṙaí Dia Doṁnaiṡ ní ḟeiċṙeaḋ ṙé taiḋḃṙe ṡo deo.
33. Dá mbéaḋ coiṙ ṫinn oṙṫ aṡuṙ an ṡaḋaṙ dá liṡeaċan leiṡeaṙṙaḋ ṙé é.
34. Nuair a maṙḃuiṡṫeaṙ ṡé oiḋċe ḟéil Máṙtain cuiṙteaṙ cuid de'n ḟuil aṙ baiṫiṙ muintiṙ an tiṡe.
35. Má'ṙ uan duḃ an ċéad uan a ḟeiceaṙ ní ṙan mbliain ní ḃéiḋ an t-áḋ oṙṫ an bliain ṙin.
36. Cá'ṙ ṙeaṙṙaċ bán an ċéad ṙeaṙṙaċ a ḟeiceaṙ ní ṙan mbliain ní eiṙeoċaiḋ an bliain leat.
37. An ḟaid a béaḋ duine tinn ṙan teaċ ní leiṡṙí aon ṙplannc teineaḋ aṙ an teaċ.
38. Dá ṡcloiṙeá ceol i do cluaiṙ béaḋ duine eicínt aṡ ḟaḋáil báiṙ.
39. Níl ṙé áḋṁaiṙ duine do ṫeaċt ṙan teaċ aṡuṙ ṙuid aṙ a ṡualainn.
40. Níl ṙé áḋṁaiṙ bṙeaṫnú ṙan ṙṡaṫán ṙan oiḋċe.
41. Dá mbéaḋ do ċluaṙa te béaḋ duine eicínt aṡ cainnt oṙṫ.
42. Cuiṙeann cat duḃ an t-áḋ aṙ an teaċ.
43. Cṙuḋ aṙail aṙ an taiṙṙiṡ coinniṡeann ṙé an diaḃal amaċ.
44. Dá mbéaḋ toċaṙ aṙ boiṙ do láiṁe ba ṡeaṙṙ ṡo ṡcṙaiṫṙí láṁ leat.
45. Dá bṙeiṙeá biorán beaṡ ⁊ a ċúl leat béaḋ an mí-aḋ oṙṫ.
46. Ṫéiṙ do'n ċat í ḟéin a niṡeaċan an ċéad duine a mbṙeaṫnoċaḋ ṙé aiṙ caillṙí ṡo luaṫ é.
47. Dá mbéaḋ ceaṙc bán aṡuṙ ceaṙc ḋuḃ aṡ tṙoid ċiocṙaḋ ṙṙáinnṙéaṙ ṙan teaċ.
48. Toċaṙ i n-uball do ṗíoḃáin coṁaṙṫa é ṡo n-ólṙá uiṙṡe ṡo ṡoiṙiḋ.
49. Dá dtuṡṫá coiṙcéim ṫaṙ an ṙlait iaṙṡaiṡ aṡuṙ ṡan ṫú teaċt aṙ aiṙ aṙíṙ ní ṁaṙḃóċá bṙeac an bliain ṙin.
50. Baḋ ċeaṙt duit an teallaċ a ṡlanaḋ ḋá ḟata aṡuṙ cupán uiṙṡe ḟáṡáil aiṙ i ṙiocht iṙ ṡo n-íoṙṙaḋ na daoine maiṫe iad nuair a ċioṙṙaidíṙ irteaċ.
51. Nuair a bíoṙ tóiṙneaċ ann luiṡeann na bṙiċ aṙ ṫóin na ḟairṙṡe.
52. Ní ceaṙt an tlú a beiṫ i n-aice ia teineaḋ nuair a bíoṙ tóiṙneaċ ann.
53. An té a mbíonn piṙṙeoṡa aiṡe ní bíonn an t-áḋ aiṙ.
54. Dá bṙeiṫeá ṡaḋaṙ aṡ iṫe ḟéin beaḋ báiṙteaċ aiṙ.
55. Ní ceaṙt ceaintín a bṙuil loṙṡ bainne aiṙ a ṫaḃaiṙt ṡo dtí an tobaṙ.
56. Nuair a ṙṡṙíobaṙ an cat bíonn an ṡaoṫ anoiṙ.

(Aṙ lean).

CRIOSDÓIR Mac AONGUSA,
Ṡoṙt Móṙ.

Sliaḃ Móṙ Ḟéileann

I.

Luiṡ mé ṡo ṙáiṁ aṙ leabaiḋ ċaol áṙd
Ḟaċtaṙ dom ṡo dtáinic níṡ-bean
Ba ṡile a píob 'ṙ a bṙáiṡ ná cuḃaṙ na
tuinne aṙ tṙáiṡ
A com ṡan aon ṙmál ba caol é.
Laḃaiṙ ṙí liom ṡo tṙláiṫ de bṙiaṫṙa binne
bṙeáṡ
"Ná ṡcoḋlaḋ," aṙ ṙiṙe, "atá na ṙaoiṫe
'Ṡuṙ a liaċtaiṡe cnoc iṙ mám a ḟiuḃail mé
leat, a ṡṙáḋ,
Ḟaoi naiṙiciní bána ṙíoḋa."

II.

"A ċuiṙle 'ṡuṙ a ċiaḃ! tiuṡainn, teanam,
tṙiall,
Ṡan aon tuiṙṙe ṡo Sliaḃ Ḟéileann
'N áit naċ dtiocṙaiḋ 'náṙ ndiaiḋ caṙaiḋ
ná cliaṙ
Ná neaċ aṙ biṫ aṡ aṙ baoṡal ḋúinn
buaiḋṙeaḋ (baeṙeaḋ).
Béiḋ miṙe aṡat-ṙa maṙ ṙṡiaṫ ċoṙanta aṙ
ṡaċ taoḃ
A lilí, ó'ṙ tú bṙeoiḋ mo ċéadṙaiḋ,
Iṙ ṡo maṙḃóċainn duit maṙ biaḋ an toṙc
alla 'ṡuṙ an ḟiaḋ
Aṡuṙ déanṙainn caṙadaṙ den bṙéaṙ
ċṙaoḃaiṡ."

III.

"D'olc mo ṡnaiṫe aṙ ṙliaḃ ḟolaṁ leat
ṡan biaḋ
'ṙ ṡan aṡainn aċ ḟiadaċ na h-aon-ċon
Aṡuṙ ṡo ṡcuiṙṙinn a bṙaca mé aṙiaṁ ṡo
nṡoilṙinn ann mo ḋíol.
Ṡul á ṡcaiṫinn leat-ṙa bliaḋain de
laeṫe."
"Ċuiṙṙinn caḃlaċ ḟaoi ṙeaċt ṙeoil, iṙ ní'l
ealaḋain aṙ an doṁan
Náṙḃ eol dom aṙ nóṙ a ḋéanaṁ
Ṡan ainṁeaċtáil ṡo deo ṡo dtiocṙaḋ
oṙainn bṙón
Aṙ ṁalaiṡ Ṡliaḃ Móṙ Ḟéileann."

IV.

"Má'ṙ duine ṫú tá ṙṫuamḋa aṙ ṡaċ ní dá
bṙuil tú a luaḋ
Iṙ eaṡal liom ṡuṙ cluain Ṁuiṁneaċ
Ḋaṁṙa ṡaḃail leat aṙ mo ṙuaiṡ aṙ ḟad i
mearṡ na ṡcṙuaċ
Aṡuṙ mé beiṫ aṡ pilleaḋ aṙ mo ċuairt
ṁíoṙa"
"Níoṙ b'ḟada liom an tṙáṫ, a bṙuinneall
ċiúin ṡan ṙmál,
Mo ḟearaṁ leat i láṙ na díleann
Ṡan ḟaṙṡaḋ tuim ná ṙṡáṫ aċ maṙ tá ḟíoṙ
aṡ Riṡ na nṠṙáṙt
A ḋ'ḟonn a beiṫ in do ṗáiṙt, a ċúil-
ḟionn."

V.

"Ná laḃaiṙ ṫuṙa níoṙ mó i ndoṙċaḋaṙ
nó i ṡceo
Ná daṙ m'ḟocal duit ṡo bṙuiṡṫí ṙṡéal
aiṙ
Aċ d'ḟailliṡ tú an uair a ṙaiḃ miṙe 'mo
ḟuan
Aṡuṙ ṡan duine aṙ biṫ amuiṡ uaim aṙ
ṡáṙda"
Lean mé an ṁaiṙeaċ óṡ tṙaṙna ṫṙíḋ an
Muaiḋ
Ná an meaṙann riḃ cé'ṙ ṫóiṡ an ṙṗéiṙ í
Sé duḃaiṙt ṙí liom ḋe ṡlóṙ, 'Ní ḟillḟeaḋ
oṙṫ níoṙ mó,'
Aṡuṙ tá dúil aṡam i ṡcoṁnaiḋe léiṫe.

Ó MÁIRE NÍ MÁILLE
aṙ Roṙṡailḃe i n-aice leiṙ an
Mala Raiṫniṡe a ḟṙíṫeaḋ an
t-aṁṙán.

PÁDRAIṠ Ó MÓṠRÁIN,
An Mala Raiṫniṡe, a ċuiṙ síoṙ.

Níl aon tṙiopa inṙ na cúiṡí a bṙuil níoṙ mó earṙaiḋe Ṡaeḋealaċ le ḟaṡáil ann ná aṡ

A. MOON, TECRANTA,

A ḋíolaṙ cultaí ḟeaṙ, hataí ban ⁊ ṡaċ aon tṙoṙt éadaiṡ ḟeileaṙ d'ḟeaṙ, bean, no páiṙde.

FIORSÍONTA ESLINTON, i nSAILLIM.

Éadac Gaedealac ar feabar le fagáil ó

PROINSIAS MAC DONNCADA 7 A COM,
I nGAILLIMH.

A cuir dlúthar i gcomhnaidhe de déantur na hÉireann a cur 'un cinn.

William P. Ó h-Uigín

SRÁID LIAM, GAILLIMH, 7
BAILE ÁTA NA RÍOG.

DÍOLTÓIR UGDARÁSAC GLUAISTEÁN MIC GIOLLA AN ÁTA.

DEASUIGTEAR GAC SORT GLUAISTEÁN NA MIREANNA A BAINEAS LE AIBLÉIS AGUS EILE.

TRUCAIL AR LEIT I GCOMHAIR GLUAISTEÁIN A BRISTEAR Ó BAILE 7RL

TUGAID BÚR GCUID ÁRACAIS DO'N CUMANN GAEDEALAC IS FEARR AN CUMANN IBÉRNAC INSIÚRÁLA TEÓ.

I n-AGAID TÓITEÁIN AGUS COITCINNE

Príom-Oifig—48 7 49 SRÁID AN DÁMA ÁT CLIAT.

NÁ POLASAITE IS IOMLÁINE LE FAGÁIL.

Bu ceart dá gac Gaedilgeoir i mBaile Átha Cliath gan aon aran do ceannac ach

Aran
Uí
Cínneide

AN T-ARÁN IS FEARR DÁ NDÉANTAN.

124 go dtí 131 SRÁID PÁRNELL
agus
BÁCÚS NAOIMH PÁDRAIG,
BAILE ÁTA CLIAT.
Gután—3141.

An Mhaith leat £5,000,000 a Choinneál in Eirinn?

Deirid Gaedil na hÉireann an carn mór rin airgid gac bliain do Seán Buidhe i ngeall ar airgead Urradair, ar Lorcaí, ar Tionóirc agus ar Saogal Daoine, agus cailliúnt ceart d'Éirinn ireadh £80 ar gac £100 de rin.

AN GAEDEAL-CHOMLUCHT TAIGHDE UM URRADAS NAISIUNTA, TEORANTA

The Irish National Assurance Coy., Limited)

ARDOIFIG—30 FAITHCHE AN CHOLAISTE, ATH CLIATH

AG SIOPA

Ó. Uí Neachtain 7 a Chlainne mac
tá
Buaidh Chonnacht maidir le trorgán 7 inntreabh tige, uirlis de chuile cineál, ball acrai, greidh, 7 eile.

SRÁID NA SIOPAÍ, GAILLIMH

Cein-ghéal: Ó Neachtain, Gaillimh.

Leabhra a Sgriobh
TOMAS O MAILLE

AN GHAOTH ANIAR (3s.)

MAC DATHO (1s.)
Innsean nua ar an sean sgéal.

URLABHRAIDHEACHT
Agus
Gráiméar na Gaedhilge.
Cuid a I. (Fá éadach, 7s. 6d.), tracht ar Urlabhraidheacht (foghraigheacht) i gcoitcheann, agus ar chanamhna na Gaedhilge.

AN GIOLLA DUBH.
Mícheál O Máille. (2s.)
Iad uilig le fâghail ó
Cómhlucht Oideachais na hEireann
89, SRAID AN TALBOIDIGH,
BAILE ATHA CLIATH.

Duine ar bith a dtearthuigeann "An Stoc" uaidh no ar mhaith leis fuaghra a cur air, ghríobhadh ré ag an Stiúrthóir

Liam Ó Buachalla,
Coláiste na hIolrgoile,
Gaillimh.

Maidir le gach ábhar ghríobhta a theidear ra bpáipéar cuirtear ghéala ag

Tomás Ó Máille,
Coláiste na hIolrgoile,
i nGaillimh.

Thíd an bhorta - - 3/- ra mbliadhain.
" " " - - 1/6 ra leithbliadhain.

AN STOC

MEADON-FOGHMAIR—DEIREADH-FOGHMAIR, 1929.

Amhráin Ó Iomad Ughdar

COISTE FEISE CHAISLEÁN A BHARRAIGH DO CUIR AMACH.

Ba deacair bhrabach cainte fagáil ar an té o dubairt i dtosach "meirbeach an fheoil bhadh mór a b'fhiú an anairte." Mar rin féin, ré fearacht an tráth é, ir féidir fear-focal a mhaolú ná mannt a cur ann. Fear a bhfuil mear agam air féin agus air an gcúis a dtug sé bláth na hóige air a ron. Dearbhuigh sé dom nach mbeadh searamh aige féin ná aigeán a dhaoine ar chruadhtan an traoghail a ndeachaidh riadh chrío meirbeach feabhar an anairte. Agus cogar—. Cé tiubhradh dabadh feola do dhuine lag lúbach nach mbeadh ann ach fuigleach an bháir bhaigh fuaigh cinnir? Ach ór rud é go bhfuil tuigint ag an léigheóir féin air rin chuile phioc ó cruinn ceart 'r tá agamsa, caithfe mé, dá bhrígh rin, ábhar na cainte seo a rhíonadh agus a mhíniú go rocair ráthta má tig liom.

Seadh, tá beart beag amhráin le m'air—"Amhráin Ó Iomad Ughdar." Béarla bí ionntu i dtosach. Rinneadh airtrimh Gaedealach a cur orthu: agus ir orthu a cuireadh é! Dheóidh dóbhta: gan caint an fhean láimh mar an tAthro-Earbog Mac hÉil nó ar rgoláire mar an tAthair Ó Gramhna, nach bhfuil cleite cúramach clirte an Athar M. Ó Domhnaill ran obair?

Buidh ceart go mbeadh riadh-ran ráthach maith ach gur gnár le obrtáidh a beith ran iarrachta i leith inseo. Ir cuma cé rghríobhar, ir cuma cé tá i ndon alt a rghríobhadh nó céard a rghríobhtar an taobh seo thiar, ní mó ná ráthta bear ceárd eicínt eile. Ir éirceallach [eirdealbhach(?)] an dream iadh luch seo na rean leabhar (?) na MSS. (?) agus leabharlann (?). Ní beidh riadh leathráthta mar mbí chuile rann agus chuile rudh ar dheilbh agus ar dhul an t Early Modern Irish. "Dar lí—"! mar deireadh mo chara lá de'n traoghal irtigh i gClair lath nuair a chuireadh reafóid eicínt fonn rhíoghmhlachta air. Agus féach! ó tháirla an reirúin seo ar riubhal againn, an meirte a fhaighuighe cé ar ar éirigh an Ghaoluinn Oireagúil (?)

Dearthar nach bhfuil dochar ná damáirte ra mbarámhail rin a beith dá réidhadh chugainn ireach leis an nGaoith Andear. Tá go maith mar rin. Bíodh múinteóir ar bith, ach canamhaint Chúige Mumhan a beith aige, i gclochar agus i gcoláirte thiar inseo againn-ne; bíodh ar gcuid Gaedhilge i na phairigh ra poinn seo de'n Ghaedealtacht agus ceadh rolárhuighte aigeán ar múinteóirí féin thar ráile. Séid leat go blarta bog bréagach, a Ghaoth Andear! Ní chuirfe uachtaráin na gcoláirte, ná máithreacha aba na gclochar, ná na húghdair chríonna chiallmhara údan a mbíonn cúram na gcondae orthu—ní chuirfe riadh ran, ná ceachtar acu, rop ra rcornach agat—réid leat ar do tháirm!

Séidhadh an gaoth rin mar deirim; ach ir mór mo dóchar agus mo bhródh gur chuir feir seo Chairleán a' Bharraigh an leabhar beag i gcló. Ir ait í an fheoil ach nach bhfuil ar gcompléarg ráthach láidir faoi láthair. Tearthuigeann an anairte—rud eicínt a chuirfear chorde agus chruadhar ionnainn. Bíodh chuile bladhar againn leis an mbreoidheacht go mbí rbreacadh dá lagad rna hiorgada; uaidhe rin amach, béamuid chúbach láidir glacamuir leis na hamhráin seo. Tá an fonn atá le gach ceann acu againn ceana féin: tagamuir ireach ar na bhiachta agus ar binnear na n-abaint. Cúpla focal, cúpla line agus cúpla rann —'na gceann 'r 'na gceann readh rinneadh na cairleán. Mar rin go díreach éireócha leat, a léigheoir, tuirgint fagáil ar bhreagacht ar blar agus ar binnear na n-amhrán seo atá mar deir riadh ceapta ar mhúnla na hiaracta. Sa gcaoi seo, beidh tú i ndon caitheamh chur ra bhfeoil; réidhtéocha rí leat agus cothócha rí tú i gcionn tamuill.

Molaim or éadan na hamhráin. A lagad dá bhfuil ann acu rin é a loct. Mearaim go mbudh "Dhúcht an Cheo" tugtaoi ra rean raoghal ar an "Foggy Dew." Ach bíodh duine eicínt eile ag clamhrán.

AN DEIRNEACH.

Mianaiġ Solaṁ Rí

(AISTRIÚ AR KING SOLOMON'S MINES).

CAIBIDIL A 1

CASTAR ÉNRÍ CUIRTÉIS, Ridire, orm.

Is ait an rud é duine im' aois-re—tá mé a' déanaṁ amaċ ar ré caogad i láṫair na h-uaire—is ait an rud é, adeirim, go dtiocfaḋ ann dom mé beiṫ a' ḃreiṫ ar ḟeann le sgéal a sgríoḃ. Ní' mé cén fort sgéal a ḃéar ann nuair ḃéar deireaḋ déanta agam, ré rin má éirigeann liom ceann sgríbe a ḃaint amaċ ar ċor ar biṫ! Is iomḋa gnó a raiḃ láṁ agam ann le mo linn, agus a' ḃreaṫnú riar ḋom ċíteas dom go ḃfuil ré ḃreaġ ḟada cuṫa ḋíom agam. Aċ ċoirigeas a' déanaṁ ar dom féin go hóg agus rin é an ráṫ, b'ḟéidir, gur fada liom a ḃfuil caiṫte agam de mo ṡaoġal go dtí seo. Ní raḃas aċ i n-aois ġarúir sgoile 'nuair luiġeas isteaċ ar ḃeaṫa a ṡaoṫrú ḋom féin mar ṫráḋáluiḋe sa trean-Ċoilín. Le tráḋáil, le fiaḋaċ, le troid is le mianaḋóireaċt ċaiṫeas mo ṡaoġal ó ṡoin i leiṫ. Agus aimdeoin a ndeáṁnas is a ndeaċas ṫríd níl aċ oċt mí ó d'aimsiġeas an sgaigín. Cinnte is ḃreáġ teann an sgaigín a ḃuail 'mo ṫreó sa deireaḋ—níl ḟior agam fós cá ṁéad—aċ an cráḋ is an cruaḋtan a ndeaċas ṫríd le ċúig déag nó sé déag de ṁíosraiḃ anuas, ní dóiġ liom go ndéanfainn a ḟulang arís ar an sgaigín rin féin—cinnte ní déanfainn, agus deiṁin féin a ḃeiṫ agam go dtiocfainn slán sa deireaḋ idir sgaigín is eile. Aċ dár ndóiġ, is duine faiṫċeaċ mé naċ dtaiṫniġeann fíoċ ná foiréigean leis, agus le n-a ċois rin, tá mé ráṫaċ ḃréan den ḃfán is den ḃfionntas fá'n am seo. Ní' mé cad ċuige ḋom beiṫ a' dréim le leaḃas a sgríoḃ, ṫéint nár ċleaċtas riaṁ an peann. Is beag d'ḟéiṫ na litríoċta atá ionnam, is baoġalaċ, cé gur mór é mo sgéir sa tSean-Tiomna agus ins na hIngoldsby Legends freisin. Ḃreacfad síor annseo na ráṫa ba siocair leis an iarraċt seo agam masa mbéaḋ dá ḃárr agam aċ a ċruṫú ḋom féin go ḃfuil na ráṫa rin ann.

An ċéad ráṫ: De ḃriġ gur iarr Énrí Cuirtéis, Ridire, agus Seán Gud, Captaen, orm é déanaṁ. An dara ráṫ: De ḃriġ go ḃfuilim ar lár annseo i nDurban leis an bpéin rin in mo lurgain ċlé. Riaṁ i leiṫ ó ċuir an leon damanta rin a ḟiacla ionnam buaileann seal den ṗéin rin mé anois is arís. Tá an ṗian go dona fá láṫair agus fágann rin go ḃfuil an ḃacġail níos measa ionnam 'ná mar ḃí riaṁ. Ní foláir nó tá niṁ éigin i ḃfiacla an leoin. Meiseaċ go ḃfuil, cén ċaoi a dtagann ann go mbraireann na créaċta amaċ arís t'péir a ḃeiṫ cnearuiġṫe, agus ṫairis rin, féaċ agat go dtuiteann rin amaċ díreaċ fá'n tráṫ den ḃliain ar fríṫeaḋ an sgróiceaḋ ón leon den ċéad uair! Duine a leag tuilleaṁ is ċúig leoin ar ṫrí ḟiċid i ṁiṫ a ṡaoġail, mar do rinne mise, is doċt an sgéal air an réṁaḋ ceann ar ṫrí ḟiċid do ṫeaċt agus lurga an duine rin a ċoġaint mar ċoġainsí cáiṫnín tobac. Cuireann rud den trórt rin beárna i ngnáṫ-ċúrsaí a ṡaoġail ar duine, agus masa mbéaḋ ann aċ rin, ní ṫaiṫneóċaḋ ré liom arae is duine mé ar ṁaiṫ leis gaċ ní do ṫuitim amaċ de réir gnáis. Aċ táim ag dul ar feaċrán ó mo sgéal.

An tríomaḋ ráṫ: De ḃriġ gur mian liom rud éigin a ṡoláṫar do mo ṁac, Énrí, é rin atá ran oirbiḋéal ṫall i Lonndain a' ḟoġluim le ḃeiṫ ina ḋoċtúir, rud éigin a ṡoláṫar dó, deirim, a déanfar caiṫeaṁ aimsire dó, agus a ċoinneóċar ó ċúrsaí aiṁleasa é ar feaḋ reaċtṁaine nó mar rin. Ní foláir nó éirigeann duine tuirseaċ is ḃréan de ġnóṫaí oirbiḋéil ar uairiḃ, agus dá ṫáḃaċtaiġe é ablái na gcorp mar obair, déarfainn go mb'ḟusurta a ṡáiṫ de a ṫaḃairt do duine. Ní ḃeiḋ tuirse 'ná truime a' baint leis an sgéal seo, cibé loċt eile a ḃéar air, agus dá ḃriġ rin déanfaḋ sé lá nó dó a ġealaḋ d'Énrí ṡad is ḃéar sé dá léigeaṁ.

An ceaṫraṁaḋ ráṫ .1. an ráṫ deiridh: De ḃriġ go ḃfuil an sgéal atá le n' innsean agam ar an sgéal is iongantaiġe dár ċualas féin riaṁ. Is ait an rud é rin le ráḋ b'ḟéidir, ṫéint naċ ḃfuil bean ar bit sa sgéal—cé is moite de Foulata. Aċ fan! tagann Gagúla isteaċ ann má ba bean ise is nár ḋéaṁan í. Aċ ḃí sise céad bliain d'aois, ar a laġad, agus ó ṫárla gan í beiṫ ionḟórta ní ċuirim san áireaṁ ar ċor ar biṫ í mar ṁnaoi. Aċ ar ċaoi 'r biṫ tig liom a ráḋ le fírinne naċ ḃfuil bean ar biṫ d'uallóga na sgiortaí sa sgéal ó ṫúr deiridh.

Aiṫe, tá sé ċoṁ maiṫ ḋom taḃairt faoi'n ualaċ a ṫarraingt, mar adéarfá. Tá bealaċ doċtaċ deacair roṁam amaċ, agus braiṫim mé féin mar ḃéaḋ an roṫ sa láib go crann iomċair orm. Aċ 'sutjes, sutjes,' mar adeir na Ḃóraig—ní feasaċ dom cén ċaoi litriġeann siad é, dar ndóiġ—aċ sé an ċiall atá aca leis gurb é an croiḋe réiḋ réiḋtiġeas an fiġteán. An treirseaċ atá urraḋanta láidir bainse sí cinn-ḟearann amaċ luaṫ nó mall, ré rin le ráḋ, má ḃíonn an teaċt aniar ins na beiṫiḋiġ dar ndóiġ ní ṫiocfaḋ le duine ar biṫ éinní ḟoġanta a déanaṁ le beiṫiḋiġ naċ ḃfuil rin ionnta. Aċ is miṫid tosuiġe ar an sgéal.

(Leanfar dó).

MICEÁL BREATNAĊ
a d'aistriġ.

Buaċaillín Deas Óg

'S buaċaillín deas óg mé a ṫug mór-ġean do ṁnaoi,
'S tá grád agam do sgoirín naċ ceaṁé p
'S tá grád agam do mo sgoirín naċ ḃfágfaiḋ go deó mo ċroiḋe,
Dá mbeaḋ punt a'm (1) 'mo ṗóca 'r an cior ḃeiṫ le n-ioc,
Ní ḟágfainn teaċ an órta o n-ólgainn ċuile ṗíġinn.

2.

'S anois teaċt do'n ḟóġṁar, tá súil agam le roinnt,
Tá súil le cúpla sgór agam, nó b'ḟéidir ór a ċionn,
Tá fiaċa go leór, leór orm 'r níl éiġinn agam le n-a n-ioc,
'Naċ ruaraċ an ní ḋuit fóraḋ 'r gan bó agat ná laoġ.

3.

Tá féar fada 'r fáraċ 'r na gleannta a ḃfuil mo dian,
Tá mil na mbeaċ faoi Ċáirg ann, cruiṫneaċt 'r eórna ḃuiḋe,
Tá na hubla blasta ag fár ann amaċ go ḟéil' Miċíl,
'S a sgóir ḋá mbeaḋ tú i ndán dom, níor ḃfada liom an oiḋċe.

4.

Naċ truaiġ gan mé 'mo ċóṁnuiḋe i n-aice le mo ṁian,
Dá mbéinn ag ceann an ḃóiṫrín ġeoḃfainn eólas cé mbíonn sí,
Tá síosa fada sóṁam-sa idir mé 'r sgór mo ċroiḋe,
Aċ tá súil le Ríġ na Glóire agam naċ ḃfuiġiḋ aon efar uaim í.

5.

'S naċ iomḋa cailín áluinn idir Cárna 'r Áṫ Cinn,
Ḃfuil racaí i n-a gceann acu 'r láraí leoḃ síoe,
Síleann siad gur breáġaċa iad ná an gealaċ 'san meáḋon-oiḋċe,
Ac ní ṫiúbrainn-se mo ġráḋ bán féin ar ṁór-ċuid ċailíní.

6.

Duḃairt mo ṁuinntir liom-sa a ḋul ag iarraiḋ mnaoi, (2)
Bean a mbeaḋ cúpla bó aici nó beagánín de'n ór ḃuiḋe,
D'ḟearr liom-sa go mór, mór í beiṫ múinte, láġaċ, céilliḋe,
Ná cailín gan aon ḟóġluim a ḃeaḋ ag damsa 'r ag gaḃáil ḟuinn.

7.

Caiṫ dé an ḃliaḋain anurraiḋ ḟaoi ḃrón 'r bruiseaḋ croiḋe,
Ag ornaiġil 'r ag éagcaoin 'r gan ḟior a'm céadu faoi,
Aċ anois ó ḟuair me eólas ort, céad slóir le Íosa Críost,
Ní sgarfa mé le claḋairseaċt le sgóirín geal mo ċroiḋe.

1, a'm: agam, i gConamara.
2, mnaoi: pecte, mná.

Ó Ṗádraiċ Ó Niaḋ atá 'na ċóṁnuiḋe i Muiġ-Inis, Conamara. Fuairear an t-aṁrán seo ṫuas. Ní raiḃ ḟior aige cé ċum an t-aṁrán.

SÉAMUS MAC CON IOMAIRE.

Tráṫnóna Dia Dóṁnaiġ

Tráṫnóna Dia Dóṁnaiġ, seaḋ sinneaḋ ó! mo ċreaċ!
Póraḋ mo sgóirín gan oireas 'r mo ċead,
Sinte i gcóṁra, ní ḃeaḋ brón orm, aċ mé beiṫ ag cóṁráḋ leat,
Agus naċ treóireaċ láġaċ a ṡeólfainn do na ḟlaiṫear roṁam ṫú isteaċ.

2.

'S a ṫíġearna ní féidir nó tá bean eicínt le fáġail,
A níġfeaḋ ar gcuid éadaiġe 'r d'ḟuirfeaḋ ḋúinn an t-aṁán,
'Sí an péarla dear gléigeal í go coir 'r go láṁ,
'Sé mo léan gan mé ḟaoi an éadaċ leat 'r ceaḋ ṁada ag Feara Fáil.

3.

Má ṫeiḋeann tú 'un an aonaiġ, bíoḋ an ċaora agat 'r a huan,
Má ṫeiḋeann tú ag déanaṁ tíoġḃuir, bíoḋ do ṁian agat ar dtúr,
Má ḃíonn sí dear caoiṫeaṁail 'r go molfar í ar a sguaim,
Ní bárr maoine ċuireas an tíoġḃur agus ná mealltar le sgiall ṫú.

4.

Níl mé ar an mbaile seo aċ bliaḋain agus trí lá,
Ḟior mo sgéil dá mbeaḋ ag na héiníní ġolfaidís a ráiṫ,
Mo leigeas níl ag aon ḟear ná ag doċtúirí Ċríċ Fáil,
Nó go dtagaiḋ péarla an ḃrollaiġ ġléigil 'r go leagfa sí orm láṁ.

Ó Ṁarcus Mac Con Iomaire, Fíoḋ-Inis, Conamara. Fuair mé an t-aṁrán seo. Ní raiḃ ḟior aige cé sinne an t-aṁrán.

SÉAMUS MAC CON IOMAIRE,
311 West 55th Street, N.Y.C.

An Céaċta

Ṫairgeamar, tamall ó ṡoin, duair ar an dréaċt is fearr ar an gcéaċta 7 an téarmaiġeaċt atá a' baint leis. Ní raiḃ aon téarma i n-aon dréaċt acu aċ an dá focal "treaḃaḋ" 7 "an céaċt." Seo síos dá ġiosta a' tráṫ ar an gcéaċta, (1) ceann acu ó ḟear a ḃíos le feilméaraċt sa gConndae seo na Gaillimḣe, agus (2) cur síos ar sgríḃinn air mar ḃí sé i gCo. Ros Comáin or cionn céad go leiṫ bliaḋain ó ṡoin. Sa sgríḃinn 23 O 35, l. 179, san Acadaiṁ, atá an dara ceann. Sé Ḃrian Ó Fearġail a ċoṁnuiġ san am i mBéal Áṫa Moġa, Co. na Gaillimḣe a ċum an t-aṁrán agus is é freisin a sgríoḃ síos é.

Má's mian le duine ar biṫ eile tráṫ a déanaṁ air beiḋ fáilte roimḣe sa Stoc. Beiḋ cuir síos ó am go haṁ sa Stoc le congnaṁ Dé, ar uirlíreaċa eile ceirde.

[F. an Stuic.]

Rannta Beaga ón nGaoḋaltaċt

Ir ġeapp uainn an tpáċ a mbéiṫ intinn na ndaoine ap ċúppaí áiṫpide Gaoḋalaċa náp tugaḋ áipd ċóip oppa an ċuid eile ḋen bliaḋain. Ba ṁaiṫ liom map pin a ċup ór coṁaip na ndaoine a bpuil puṫa peal a ċaiṫeaṁ pa nGaoḋaltaċt, a ṫaḃaċtaiġe ip tá pé bailiú a ḋéanaṁ ḋe na pannta agup na clearanna beaga a luaḋpap mé annpeo. Cuiṁneóċap ap ṫuilleaḋ aca de péip map leanann an duine ḋo'n obair. Ní móp mipneaċ beiṫ ag an t-é a bailiġeap na puda beaga peo. Iomḋa duine a ḋéanpap iappaċt dpoċ-ṁipneaċ a ċup air. "Ó ap uċt Dé agup pcopaiġiḋ nó bpuil aon ċoṁaipleacan in bup ġcionn!" Naċ minic ap peaḋ an lae a bíop an focal pin le cloipteál. Aċ ní eipiġṫeap ap coṁ péiḋ pin map ip iondúil go mbainteap ráraṁ ap an pí-ṙá agup an céol agup an ġpeann a bíop ap bun ag an aop óg. Ċúnp beó an óige béiḋ an rppaoi aice agup beag an áipd a béap ap ḟpiot-ṁaḃaḋ "Luċt na céille móipe" nuair baġpuiġeap piad ap "Luċt an ġpinn." Dá dtuiġṫí an bpiġ bunaḋapaċ a bainear leip 'an deapġ-ḟeapóid,' map tuġtap uaipeannta ap pannta pimpliḋe ip cluiċí beaga na bpáipdí ip cinnte naċ mbladoiḋpí ap a n-ainm iad.

Tá ceól ap leiṫ ionnta a ṫaiṫniġeap le cluair an Ġaeḋil óig agup tú a ċpuṫú pin le ráil gaċ lá póp buiḋeaċap le Dia—a ṁincige ip póġpuiġṫeap-' eipigiḋ ap '—agup pin bup ráiṫ.

An ṁáṫair láġaċ a ḋúipiġeap ínntleaċt a páipte ip le neapt na ngoṫanna a'p na puaimeanna aice a ḋéanann pí é. Ir píop gup popurta leanḃ a ġpáḋaċan le na ṁáṫair héin—ndoṁnaċ, ní h-iad na focla a ṫuiġeap an páipde an dtúp, aċ na nótaí ceóil a aipġeap pé i gcainnt a ṁuinntipe, an cpónán agup an ḟeatuiḋeaċt ġpáḋaċ a ċuipeap a' gaipiḋe ḋen ċéad uair é. Méaduiġeann piad peo de péip a ċéile go dtagann eolap áiṫpid aige ap na prioṁ-focla inp na páipde baraṁla agup inp na pannta beaga atá ag a ṁáṫair ḋó agup ag ċuile duine eile timċeall air.

Bíonn a leagan amaċ héin, (ioṁaiġeaċt) ag an bpáipde; agup céapd ip túipge a n-oibpeóċ' pé a inntileaċt air ná ap na focla a ḟeapap ḋó i n-áit na n-ionġantapaí móp dá ḟaoġal óṙḋa—raoġal na tuaiṫe pa nGaeḋealtaċt pa ġcáp peo. Leagann pé amaċ gappḋa a intinne go paitionta inp na céad laeṫainta d'á óige map nuair ċpíonap an t-plat ip deacair í ḟníoṁ. Feiceann pé agup cloireann pé faoi na héiminí ip na h-ainṁiṫe a bíop i ngap agup i ngaoḃap ḋó ċuile lá; faoi'n dream a bpuil dáṁ-ġaol aige leip; faoi luċt ceipde na tuaiṫe ag fpeartal air; faoi héin ip é a cup a ladap irteaċ i ċuile ḟóṙt, má'p píop ḋó héin; agup cé aige a mbeaḋ an ṁipneaċ ip a ráḋ puap le na n-éadan gup garúp caiṫéipeaċ conóṙaċ a beaḋ ann. I ngan píop ḋon ċpéatúipín tá a ċéad-ceaċt dá ṁúnaḋ ḋó ip dá ḟoġluim aige go diċeallaċ, agup naċ móp an pud é má'p copna bpeaġ gaoḋalaċ béaloidip atá ḋá orcailt ḋó ór a ċoṁair amaċ.

Tuiġeap ap peo céapd iad na puda ip miniciġe a luaiḋteap inp na táinte pannta atá beó bioḋġúil ag an aop óg agup ag an dream úd a bpuil piad faoi n-a gcúpam.

Ṫiocfaḋ meangaḋ gáipe ap aon pomaċ nuair a bíop a ċoirín amaċ ṫap an gcliaḃán a'p tú dá bualaḋ, a' ráḋ ḋuit—

"Tic, teaic, tú, Péipe bpóġa nua,
Cuipfe mipe táipne, ip cuipfe tupa cpúḋ."

Naċ bpuil ḟíop aige go maiṫ an gaipge atá le déanaṁ ap bpóġa, agup an pólár le ráil ap bualaḋ na dtáipní, nó cpúḋ dá ċup ap an tpáilín.

Seo peicṫiúp eile a bpuil a leagan amaċ ag an bpáipde ann—agup le báṙp ap an áiṫe tá a ṁáṫair ag dampa ċúnp tá an coileaċ a' bladaḋaċ—

"Sgeilín, pgeilín, dpioball ap an éinín,
Dá cluap coinín i mbeaipcín ḟéipín
Seappaċ ap an móinín, cleite an a ṙpóinín
Dean an tiġe 'pinnce, ip an coileaċ a' bladaḋaċ!"

Ní gáḋ a ráḋ gup móp an dpaoiḋeaċt a ḟeicear páipte i gcpuinniú ap biṫ, agup naċ é gaċ pud atá déanta aige ap an bpoinnte le púil go dtiubhpaí ċuig an aonaċ é—

"Béiṫ aonaċ i mbáipeaċ i gConndae an Ċláip—
Cé'n ṁaiṫ ḋom, é, ní béiṫ mé ann . .
A ṁáiṫpín a' leigpe tú ċun an aonaiġ mé?
A ṁúipnín ó, ná h-éiliġ é."

Nuair a bíop an páipte a' ráil a béiliḋ ní móp é meallaḋ uaipeannta ip bíonn an pann peo le cloipteál—

"Toraiġ Beite 'déanaṁ leite, leip an gcleite gannḋail,
Tuit an cleite píop pa leite ip toruiġ Beite a' bannpán."

Tá faitċíop in a ċpoiḋe nuair a ċuiṁniġeap pé ap na goití a ċuipeap an gannḋal air héin ag an doṙap ap an bpataipe beag a ṫoruiġ ag piubal le tamaillín anuap, ap pud an upláip. Agup, a Ṫiġearna, naċ aige atá an cleaċtaḋ ap ċantail Beite!

Ní bíonn banpán ná tada dá ṙóṙt ap bun nuair ṫoruiġeap an poṙt "Haste to the Wedding."

"Damṙa na gcoiníní i ngappaí na heopnan,
An coinín ip óige peaḋ bpipeaḋ a ċop.
Bí piad a' repeadaċ ip a' damṙa go móp móp
'S gearp gup ċuit coinín—ip bpipeaḋ a ċop."

Ní h-iad na páipti aṁáin a bainear pṙóipt móp ap na dpantáin a déantap nuair cartap puipt. Ir ḋen cineál "Geantpaiġe" an ġuṫ a cuipteap leip na pannta map "Óṙo Taiḋg, a ġpáḋ—

"D'éipiġ Taḋg apéip, ċuaiḋ pé a' piaḋaċ na gipppiaḋaċaí
D'éipiġ Máipe ní Néill, lean pí ḋó ip na bonnaċaí
Óṙá, Taiḋg a ġpáḋ, gpáḋ mo ċoiḋe, mo ċumainnín
Fataí deapga ip buiḋe, fataí buiḋe 'gup deapga
Fataí Clomne 'Con Ríoġ, 'piad na fataí ip feapp ap an mapḃaḋ iad."

Bíonn feapaḋ na páilte ag aon gaṙúp poṁ an té a ċaraṙ an poṙt (The Green Fields of America)—

"Ceangló' muid an buláinín map ċeangal Peadap cam
Ceangló muid a ċopa, a ċolainn ip a ceann
Toorilleye, Toorilladee, Toorilleye, Toorillum,
Toorilleye, Toorilladee, Toorilleye, Die-die dee-dum."

Nó an poṙt "Nead na Laċan pa Mûta"—

"Ceannó 'mé cuppaċ ip doṙuġa ḋuit
A'p cuipfe mé 'maċ ap an gcuan ṫú
Ir ó gorm, ip gorm ṫú, ip ó gorm mo ṙúinne,
Ir ó gorm, ip gorm, ip cuipim amaċ ap an gcuan ṫú."

Tagann an line céadna irteaċ go minic pa ċuile ċeann aca map ráruiġeann an clear pin intinn an ṗáipde. Iomḋa geall a cuipteap agup ip ḋóiġ gurḃ é peo an cleaċta ip feapp aige ap ṁeallaḋ an t-raoġail atá ndán do ċáċ. Sompla ḋe pin peaḋ "An Róġaipe Duḃ"—

Cé bpuiġeamuid cóipte ḋo Máip' ní' Con Ríoġ
Cé bpuiġeamuid cóipte ḋo Máip' ní' Con Ríoġ
Cé bpuiġeamuid cóipte ḋo Máip' ní' Con Ríoġ
Sean-ṗota gliomaċ ip ṙoṫaí ċup faoi

(Cuppa)

Nabú mo leanḃ ip habú mo laoġ
Nabú mo leanḃ ip ní magaḋ naċ í
Nabú mo leanḃ ip habú mo laoġ
Gaḃ a ċodlaċ, a leinḃ, ip go n-eipeó tú 'ṙípt.

II.

Tá naipicín póca ag an Róġaipe duḃ
Tá pé ċiop i mo ṗóca le bliaḋain pa lá indiu.

III.

Tá capall an tpaġaipt i ngappaí Ṡeáin ġaḃ
Gaḃ a ċodlaḋ a leinḃ nó tiocfaiḋ an baḋḃ-baḋḃ.

Naċ aoibinn ḋo na páipdí a bpuil a muinntip i ndon iad a ċup ċun ruain le na leiṫeide le "Lúibín ó lú, ó lú 'gup bí laidip." Tá gean agup gpeann inp na naoi gcinn ḋe béappaí a ċualap héin:—

"Lúibín ó lú, ó lú 'gup bí láidip
Agup naċ iomḋa pin lúibín i gcúilín mo ġpáḋ-pa
Agup ó lúibín ó lú, ó lú 'gup bí láidip."

A' déanaṁ gpínn a bí an feap a dubaipt—

"Agup lúibín a' ċiotail agup lúibín a' tpápparn"
"Naċ iomḋa feap fada tá lag ap a ḃárta"

Luaiḋteap Oileáin Árann go minic inp na pannta beaga i gCoip Fáipġe 7 imṫiġeann an páipde leip ann le:—

"Hup, hup, a ċapaillín!
. . . céapd a ġeoḃpap tú ann?
Ím gan tpalann, fataí bpeaca
Ir bláṫac ḃoġ, ḃoġ agup bláṫaċ ḃoġ ḃoġ."

Uaipeannta bíonn call le fuaġaipt, an fuaġaipt céadna le na gcuipeann mama 'an ċeapc beag puaḋ' a ċodlaḋ go minic—

"Codlaḋ, codlaḋ púicín
Ta'n pionnaċ a teaċt faoi'n doṙap
Ir bainpe pé ceann ón dúid ḋíot
Codlaḋ, codlaḋ púicín."

Nuair a ṫiocfap an lá naċ mbéiṫ áipd ag an mbuacaillín ap an pann deipiḋ pin béiṫ aṫpú pcéil ann. Tá pé cinnte go ndéanfa pé a beatać amaċ piop ċuig an gCladaċ, plat iapġaiġ agup ċuile ḋeip ap ḟeaḃap aige. Ċuipeap eapaoid ap a leiṫeid agup duḃpaḋ liom—"Nuair a bíop an baoite ap an dubán agup tú ag dul a caiṫeaṁ amaċ an doṙuġa caiṫpe tú tpí pmuġaiple a ċaiṫeaṁ ap an mbaoite ip a ráḋ—

"Iarġ guipt
Ó Dia go raiḃ
Má tá pé pa bpoll
Go mbeipe pé opt!"

Ir ḋóiġ go bpuil ḟíop ag 'ċuile duine gurḃ iomḋa cáineaḋ a ḟaġap na pean-daoine inp na pannta. Aċ ní bíonn an ġangaid ionnta aċ píop ċoṙṙ-uair. Céapd é do ṁear air peo—

"Ó ċuip mé an bean ċuig an tpáiġ
Ṡíl mé go mbáiṫpí pa gCladaċ í
Séapd a ḟear pí puap ap an áill
Agup ḋaṁn piġ pí hornpipe Drocketty.
Fuipí ó raḃdalam raḃ
Ir fuipí ó raḃdalam cailleaċ í
Fuipí ó raḃdalam, raḃdalam raḃ
A'p bíoḋ an piaḃail ag na pean-daoiní."

Tá an pġéal ceadna le tuipġint ap "Éipiġ a ḟean-duine, a ḟean-duine ḋóiġte." Bí an pile ag iapparḋ deipeaḋ a ċuip leip. Deip pé—

"—Ċuip mé mo ḟean-duine 'maċ inp a' ġcpeiṫpeaċ
D'at a ċuid copa agup ṫuit a ċuid piacla
Agup ṫaiġ pé aḃaile in a bpomaċán bliaḋna!"

Ioip an magaḋ agup an dá píní, ní móp

dúinn amháil gurb iad na fear-daoine a ċoinnig fslannc agus dé na faoiṡe beó ar fon a fleaċta, agus cuireann muid-ne ar feaċt mbeannaċt agus ár mbuiḋeaċas croiḋe le na n-anam riúd atá imṫiġṫe ar ṡliġe na ṡíriunne. Gráḋuiġeann ċuile ġarúr maiṫ a ḋeaiḋe-ó ir a ṁam-ó agus fsáineann sé mear dóiḃ da séir. Nár ṁinic a ċuala sé—

"Sí mo ṁam-ó í, sí go deo deó í
Sí mo ṁam-ó í, sí cailleaċ an airgid
Sí mo ṁam-ó í, a'r goirm go deó í
Agus silím go bporfá mé cailleaċ an airgid.
Dá bfeicteá an sím ag dul ṫríd an linn
A'r na ḃoṫaí ḋul timċeall síor lé na ceaṫraṁnaí
Sí mo ṁam-ó í, sí go deo deó í
A'r goirm go deó í, sí cailleaċ an airgid."

Ċrucuiġ an fear-sceál go ṡíriunneaċ gurb an leabaiḋ ba ṡócaṁlaiġe ag an ngarúr lag, leabaiḋ fear-ċnáṁa, uċt an tsean-duine. Deir an tsean-ċainnt héin—"Ná bac le fear-duine ná ain-duine, le óinseaċ ná le amadán; ná cuir aon earaoid orra agus ní ċuirfe siad aon ṁío-aiġneas ort." An duine a ċum an fann seo ċuig sé an deaġ-ċoṁairle.

"Ó séid, a bean boċt, ó séid a bean boct,
Ó séid, a bean boct ir bí súgaċ,
Ó séid, a bean boċt cé'n bpón a beaḋ ort
Ċoṁ fad ir tá gal in do ḋúda."

Níor ṫréig seisean a ċaraid faoi n-a ċuid. Ċoinnig sé na fear-ṁná leis, ar ċuma ar biṫ.

Cuirfear go leor ceisteanna cruaḋa ort má abruiġeann tú seo le garúirín—

"Tobac ṫréis bíd," adeir an bean.

"Ir ar bean an tiġe tá sin," adeir an fear.

"Maire gaċ rsróinse a téiġear an sliġe

"Ir beag an cíor dó é beiṫ leis," deir an bean.

"Caire gan teaċ agus gan dídean dó'n té ċeap an cíor sin air," adeir an fear.

Rann eile—

"Té béarfaḋ ḋom síopa tobac
Agus mé beiṫ gan síopa tobac
Béarfainn do síopa tobac
Agus síopa tobac a beiṫ agam."
Aċ an té naċ dtiubhfaḋ ḋom líopa tobac
Agus mé beiṫ gan síopa tobac
Ní ṫiubhfainn dó síopa tobac
Agus síopa tobac a beiṫ agam

Tá fann ann a bfuil gut leis a ċuireas an "Goltraiġe" i gcuimne dúinn aċ amáin go n-abruiġṫeas é níos sciopṫa ná an caoineaḋ. Tá an duine boċt, páirde ir doiġ, tá sí ar bís a' fanaċt ir deireann sí—

"Ġeall sé go dtiocfaḋ sé
Ir óro ró ró ró ir a ṁáṫairín a dtiocfaiḋ sé."

Agus sa deire ṫiar deis sí—

"Anoċt seaḋ do ġeall sé
I mbáireaċ a ṫiocfas sé"

Sílim go bfuil mo ḋóṫain saróte agam le crucú go bfuil an dsaoi sannta le cloirteál fós san lasṫar. Dí an ċáil aniuiġ gur i gCiarraiḋe aṁáin a mbíonn a leiṫeid le fáil aċ ní aṁlaiḋ atá. Ir siú ḋo na scoláiri a ṫiocfas ar cuairt ċuig an nGaoḋalṫaċt i mbliaḋna tosaiġ ar an obair seo. Focal fánaċ nó sud eicínt a luaiḋeas in go leor de na sannta cuireann sé a' smaoineaḋ muid ar ġníoṁarṫa nó ar nóranna nó ar ealaḋain a bain lé n-ar seaċt sinnsir anallod. Cuimniġeann sid ar an gcóta iolḋaṫaċ a bí ag Seosaṁ fad' ó. Tá cunntas ar a leiṫeide dé ċlóca i gCaṫ Muiġe Raṫa, míle agus trí céad bliaḋain ó ċoin in áit a bfuair Conġal Ó Ḋomnaill Rí, cóta nó clóca iolḋaṫac (in ar-ilḋaṫaċ) mar bṡontanas. Agus féac héin an fann anseo.

(Fonn—The White Cockade).

'Eireó a fallainn ir a fallainnín Muimneaċ
Eireó a fallainn naċ iomḋa sórt síor' ort.
Tá bán, dearg, glas ann
Geal, uaiṫne 'gur buiḋe ann
'Snaċ iomḋa sin daṫ ar an bfallainnín Muimneaċ.
(Sgéal cráiḋte ort a fallainn, naċ iomḋa sin síor' ort).

Buaileaṁaid ar aġaid mar sin. Ċúnr tá an claiḋe beag ireal lé n-ar dtaoḃ ir fearrde muid gan dul de léim ṫar an gclaiḋe beaḋ áro. Seaḋ ṁ'anam, má'r beag é ní suasaċ. Feicfear inr na sannta beaga uair na h-óige arís agus cáirde cléiḃ ag cróndn go binn duinn, 'gár gcur ċun suain nó a' líonaḋ ar laeṫannta le slaċt agus ainnir dá ṡéir. D'féidir go n-imṫeóċ' an intinn linn go haibéil ar ċeann de na maidí gréine ċuig "Gile na Gile" in a bfuil gut eicint 'an am' fadó ag ceóltóireaċt go lá an luain.

Cé déarfar gurb é héin fear na céille?

MICEÁL Ó CONLÁIN.

TEAĊ AOIDEAĊTA

Áit teaċtṁar le haiġ laeṫanta

uí ṁonġáin

CÁRNA.

saoire. Tá coṁgar seoltóireaċta. bádóireaċta 7 snáṁa ann. Iargaireaċt loċa 7 fairrge ann. Tá toġa Gaeḋilge ag 'ċuile ḋuine sa teaċ.

SEAN-TÚR AG CILL MAC DUAIġ, I gCO. AN ĊLÁIR.

Clúid Eoġainín

Ṡín Sean-Ṁaitias a ḋá ċoir ḟada uaiḋ ar an bféar boġ; ṫarraing a ḟean-hata anuas ar a baṫais, buail a ḋá láiṁ faoi'n a ċúl agus leig gáire beag as.

Dí muid ag bpeaċnuġaḋ ar an bféar agus é ag corruiġe áit a raiḃ an luiċín aġ ruċ anonn ir anall ag iarraiḋ a bealaċ a ḋéanaṁ abaile ċuig a ṁáṫair.

Táiṫniġ an gáire beag sin linn. Dí ḟior againn go raiḃ an ceart déanta againn annsin agus ba ṁaiṫ linn Sean-Ṁaitias a fáraṁ i ngaċ uile bealaċ; an mairnéalaċ mór a raiḃ an doṁan siubalta aige idir Ṁeiriocá, Airric, agus airia. Dí an fairrge an-ċiúin agus an taoille amuiċ. Crotaċ ag siubal ar an ngaineaṁ mín. Faoilleán ar an bpeamainn, cailleaċ ḋuḃ ar ċarraig a dá sgiaṫán uaiṫi amaċ.

"Tuige a' mbíonn na sgiaṫáin mar sin ag an gCailleaċ Ḋuḃ" arsa Dhuġidín.

"Le iad a ṫiormuġaḋ, ar ndóiġ" arsa Sean-Ṁaitias. Ir fearr a bíor sí i ndoon eiteall nuair a bíor na sgiaṫáin tirm aici.

"Cén t-éan é sin 'na ḟearaṁ i bfad amaċ san uisge"?

Sin í an ċorr éirg aċt ir iomḋa ainm eile atá uirṫi mar atá "corr ṁóna" "Juiví fada" 7 "Deití fada." An bpeiceann tú an muinéal fada atá uirṫi? Díonn an muinéal sin cam nuair a bíor sí ag eiteall."

"Cén fad"?

"Ċuir sid ceirt orm" arsa Sean-Ṁaitias agus d'ḟorgail sé leaṫ-ṡúil aṁáin agus bpeaċnuiġ ar gaċ duine de'n tsúir againn sa timċeall in ḋiaiḋ a ċéile.

Dí ḟior againn ó'n bpéaċaint a bí san leaṫ-ṡúil sin go raiḃ sud maiṫ eicínt ag tiġeaċt agus ar ndóiġ bí.

An fad a bfuil muinéal cam ar an gCorr éirg. Ṫoruiġ sé air.

"Dí neaḋ ag colm ar ċrann." Leigmuid go léir gáire agus bpeaċnuiġmuid ar Ċolm.

"Dí an neaḋ lán le gearrcaiġ agus lá aṁáin ṫáinic sionnaċ go dun an ċrainn.

'A Ċuilm' ar seisean 'taḃair ḋom ceann de na gearrcaiġ sin le n-iṫe.'

'Tá baoġal orm' arr an colm.

'Muna gcaiṫe tú anuas ceann eiteallóaiḋ mé suas agus ġeoḃa mé féin ceann" arr an sionnaċ.

Dí faiṫíos ar an gcolm go n-íorfaḋ an sionnaċ iad go léir 7 ċaiṫ sí an ceann ba luġa anuas ċuige agus ba ġearr a bí sé ḋá iṫe.

Lá ar na bárac ṫáinic sé ag iarraiḋ béiliḋe eile. Dúltuiġ an colm é aċt ċuir an sionnaċ faiṫíos uirṫi arís agus ṫug sí an ceann ba luġa dó le n-iṫe.

Nuair a bí an sionnaċ séiḋ d'eiteall an ċorr-éirg an bealaċ agus ċonnaic sí an colm ag caoineaḋ na ngearrcaċ.

"Ṫuige bfuil tú ag caoineaḋ"? adeir sí "An sicnnaċ a d'iṫ péire gearrcaċ liom" adeir sí.

"Cé ċaoi an bfuair sé iad?

"Nuair d'iarr sé orm ar dtúr iad d'eiṫiġ mé é aċt núair a dúḃairt sé go n-eiteallóaḋ sé suas agus go n-íorfaḋ sé muid go léir, ċaiṫ mé ceann acu anuas ċuige.

'Naċ tú a bí boġ" arr' an ċorr-éirg naċ bfuil ḟior agat naċ bfuil eiteall ag an sionnaċ.

Ṫáinic an sionnaċ arís ag iarraiḋ béiliḋe.

"A Ċuilm ar sé ta ocras orm. Caiṫ anuas gearrcaċ ċugam."

"Deaṁan baoġal ar biṫ orm" arr an Colm. "Dí an ċorr-éirg annseo indé agus d'innis sé dom naċ bfuil eiteall agat cor ar biṫ. Ní bfuiġe tú níor mó do mo ġearrcaiġ beaga uaim.

"Tá go maiṫ" arr an sionnaċ, "aċ fan go mbeirfe mé ar an gcorr-éirg sin."

Leis sin, d'aimriġ sé cámóg láidir agus síor leis go bruaċ na fairrge ag fanaċt leis an gcorr-éirg.

Ṫáinic sí anuas in aice leis. Labair sé léiṫi. "Cé'n ċaoi a searam tú le gaoiṫ aniar" arr an sionnaċ. "Mar seo"

adeir sí agus d'iompuiġ sí a druim leis.

"Agus cé ċaoi a fearam tú le báirtiġ" adeir sé.

"Mar seo" adeir sí agus ċrom sí síos a ceann go talaṁ.

Leis sin ḃuail an sionnaċ sa muinéal í agus ḃris sé an muinéal leis an gcámóiġ.

Tá muinéal na cuirre cam ó ṡoin.

Gaḃ síos agus caiṫ cloċ léiṫi sin a Ċuilm."

Síos le Colm aċt ní túisge ċonnaic an ċorr ag teaċt é ná d'eisiġ sí in aer agus cam sí siar a muineál isin a ḋá gualainn agus leig sráġ airti.

"Tá mé ag ceapaḋ go ḃfuil pian uirṫi" arsa Colm.

"An créatúr" arsa Brigidín.

Duaiseanna.

Tá mé cinnte go ḃfuil mo ċáirde beaga leaṫ-ṁarḃ ag fanaċt le sgéala na nduaireanna faġáil. Tá gaċ duine ag súil go mbeiḋ duair aige féin. Sin é an faṫ a ḃfuil an ṁoill seo orm. Tá leisg orm innseaċt do ḋuine ar biṫ agaiḃ naċ ḃfuil duair le faġáil aige.

Ṫuill gaċ airde a fuair mé duair. Sin é mo ṫuairim féin, aċt níl aċt aon duair amáin agam le taḃairt amaċ an t-am seo, duair deiċ sgilleaċa agus le fad a baint ar tá mé ḋá roinnt ar an mbeirt ir fearr

Ḃfuil siḃ go léir ag eirteaċt?
An beirt ir fearr an ṁí seo
Éiḃlir Ḃreaṫnaċ agus Caitlín Níc Coirdealḃa.

Tá cúig sgilleaċa an duine ag dul acu seo. Tá ár d-ṁolaḋ ag dul dóiḃ seo

leanas: Liam Ó Nualláin, Micéál Ó Nualláin, Mairġréad Nic Ġiolla Léiṫ, Seán Ó Ceallaiġ, Nóra de Búrca agus Áine Ḃreaṫnaċ.

Tá súil agam go ḃfuil siḃ go léir ag léiġeaḋ An Stuic gaċ mí sa sgoil agus go sgríoḃfa siḃ ċugam arís ó am go h-am go mór-ṁór na daoine a fuair duairseanna

An ṁí seo ċugainn anoir beiḋ duair 10/- le faġáil ag an bpáirte sgoile ir fearr a sgríoḃfar ċugam faoi an lucóiġ agus an ṡórt saoġail a ḃíos aici. Cuimin liḃ an ṁí seo caiṫe gur innis Sean-Maitias sgéal breaġ dúinn a ċuala sé i gCanada faoi'n lucóigín.

Anoir a ṗáirdí—an lucóġ agus duair deiċ sgilleaċa. Naċ mór an t-airgead é sin ar anṁiḋe beag?

EOGAINÍN NA N-ÉAN.

Ó Gormáin ⁊ a Ċoṁ Clódóirí ⁊ Luċt Díolta Páipéir agus Leaḃra.

SRÁID NA SIOPAÍ, GAILLIṀ.

Ḃás Mí-ṡortúnaċ Ṡeáin ui Neaċtain.

(Ar lean. ó leaṫ a 1.)

ruiġeaḋ an ṁaidin mí-áḋṁaireaċ sin. Ċuile duine ar a mbaile ċualaḋ riad an torann uaṫḃáraċ. Rinne sé mac alla fud an oileáin uiliġ. Ní raiḃ ḟios ag aon nduine gur ceann do ṁiana mara an Ġearmáinne a ḃí ċréir pléasgaḋ agus ár a ḋéanaṁ. Ná níor ċuimniġ aon nduine gurḃ é Seán boċt ó Neaċtain a ḃí 'na rmúdar ṫíos sa gcladaċ. D'éiriġ Máire amaċ. Níor léas di aon rud. Ḃí ceó nó deanaċ eicín sa rséir a deiriġ ón mian mara nuair a pléasg sé. Daoine eicín a ḃí a dul ċun a ċladaiġ a fuair Seán na ṗíora beaga a ċug a' rséal uaṫḃaraċ do Máire ar dtúr. Ṫuit sí mbun a cos le lagar nuair a ċualaḋ sí an rséal cráiḋte. Agus narḃ é an rséal cráiḋte é. Ḋá gcaillfiḋe duine ar a leabaiḋ agus bár nadúrṫa ceart ḟáġail cer ċár é aċ an bár coṁiṫiġeaċ mar fuair Seán boċt Ó Neaċtain ḃí sé só ḋona. Ḃí Máire boċt na baintreaḃaċ agus a cuid páirtí sa ndíleaċtaí. Aṫair maiṫ caillte aca a ḟaoṫróċaḋ biaḋ agus éudaċ dóiḃ. Ḃí torraṁ agus roċraide ar fóġnaṁ air agus cuireaḋ coṁ maiṫ agus ḋá ḃráġaḋ sé bár nádúra. Nuair a ċualaḋ na córtóirí fá an mian mara agus fá bár Ṡeáin Uí Neaċtain, ní raḃadar fárta ina ninntinn. Ṫuillfeaḋ sé milleánn dóiḃ fein fá na leiṫide ṫiġeaċt i ngan ḟios dóiḃ. Táiniġ an máiġirtir a ḃí ofṫa ag Máire. Naċ cráiḋte agus naċ buaḋeartha an rséal é seo adeir sé. Nac olc a bár a fuair tṡear. Ir olc adeir Máire aċ cé an neart atá ar. Tá garúir laga agad adeir sé agus ir doiliġe duit iad a ṫóġáil. Daile adeir sé mar ġeáll ar an rséal tabáirteaċ bróṁaċ a ṫárla déanta mire mo ḋíċeall duit. Daineann cuid don ṁilleánn domsa mé féin. Níl agam le déanaṁ aċ rsríoḃ ruar ċuig cuid de luċt an riaġaltair. Innseóċaḋ mé ḋóiḃ fá an mbár mí ḟortúnaċ tímpirteaċ a fuair tṡear. Déurfa mé leó fá an mian mara a ṫáiniġ i dtir a ċuir ċun báir é agus béidir go ndéanfaḋ riad rud eicín duit; béidir go dtiúbraḋ riad coinneál ruar eicín duit nó go go gcruaḋóċaḋ do páirtí.

Ċuaiḋ an rséala ruar ċuig luċt an riaġaltair. Ṫáiniġ rséala anuar ċuig Máire a déanaṁ coṁḃrón leiṫe fá bár a fir agus a gseallaḋ punt sa tseaċtṁain di nó go rbeaḋ a cuid garúr bliaḋain agus fiċe d'aoir. Ní móide go ḃfuiġeaḋ sí ċoṁ réiḋ rin é aċ bu leis a Saranaċ féin an mian mara. Ḟríoċaḋ cúntas go mbud'eaḋ a ṫáiniġ irteaċ i dtír sa taoḃ ó ḋeas do Leitir Mealláin leiṫe Seán boċt Ó Neaċtain a ċríoḋnú faitéas mar raiḃ a ḋóċain mór le déanaṁ aige a croċaireaċt leis a saoġal mar ḃí sé ó ṫáiniġ sé de raiṫ air sgreim a ḃéil a ṡaoṫrú.

PEADAR Ó DIREÁIN.

An Céaċta

Brian Ó Fearġail, Cct.

Ṫug mé gléas liom ċun tseaḃaḋ do ḋéanaṁ
Ar ḟiasaiġ réiḋ-ġlan ḃí sgoṫaċ, mín,
Céaċta crotac do ḃí rocais sárta,
Nannlaí láidir agus p(o)illuairdiġ.

Clár sgeiċe leaṫan do ċuirfeaḋ an ċré ḋi,
Tsearnán glé-ġeal ir caṫóġaí,
Crannóġ ġadrac 'r mo ṫuaġ-ġlan ġéas,
Agus már nać ndéanfaḋ daḃa ná saor

Ḃí roc ir coltas agam sleaṁain, réiḋ-ċeart,
Stapail ṫréana agus caṫóġaí,
Spadal tana' (*al.* teanna) do ġlanfaḋ an féas ḋe,
Agus sloinnir ġléasta le reól ċur saoi.

Riasta dasaċ den ḃfairion Ġaeḋealaċ,
Agus táirní ġéasa den ċuileann ċaoin,
Cúilín cultair ċum teannaḋ a ḋéanaṁ,
Ir sgríceid ġréagaċ t-en ṁiotal ṁín.

Sí mo ṡeirseaċ-sa do ḃí go héasgaiḋ
Nár sgad as aon ġort do ḃriseaḋ asiaṁ
Péire dirteoirí (*al.* dirteoraiġ) fá uġaim ir éadaċ
Le deasg do ḋéanaṁ as ṫaṁnaiġ ṁín.

Fo-ġluais.

FIARAĊ: Talaṁ atá ḋá ṫreaḃaḋ den ċéad uair.

CAṪÓGAÍ: Caṫóg .i. an síora a ḃíos tsearna i gceann ṡeaca na láiġe i n-áiteaċa. Níl sí ar eolus maidir leis an gcéaċta sa tír seo anois.

CRANNÓG: Caḃail an ċéaċta.

SOC: Sock, Share.

STAPAIL: Staples.

SLOINNIS (SLOIMIS) (?):

CÚILÍN: An rud a ċoinniġear an ċoltas i na háit. Ḃíonn an "cúilín beag" ⁊ an "cúilín mór" ann.

LEICNEÁN: Féaċ ṫuas.

SEISREAĊ: Péire capall.

CUINGLEAĊA: Swingle-trees, .i. an ċuing mór ⁊ an ċuing beag.

CEANN-RACA: Leis an gcéaċta a ċur i n-úd leis an gcoltas a leigean síos sa ḃród nó aníos ar.

DRISTEOIRÍ: Péire capall (?), nó b'ḟéidir gléas leis na dsireaċa a réiḋteaċ.

Cumann Urruais Ċaṫraċ Ḃaile Áṫa Cliaṫ

4 SRÁID UAĊTARAĊ UÍ ĊONAILL,

i mBaile Áṫa Cliaṫ.

Coṁ daingean le Cairdeal na Rioġ,
Coṁ Gaeḋealaċ le Teaṁair na dtriaṫ
Coṁ teann le aon sléiḋ inr an gcríċ
Cumann Urruḋair Ċaṫraċ Áṫ' Cliaṫ.
Conniġmuir i nÉirinn an t-airgeaḋ,
Ḃíoḋ ag Seán buiḋe mar a ḃéar,
Agus beiḋ an t-áḋ orainn fearta.
Aċ ciall a ḃeiṫ againn araon.

An Déan Failliġe sa Scúis

Cló-ḃuailteas ar ṡon na ḃFoillsiġṫeóirí ag an "gConnaċt Tribune," Sráid an Margaiḋ, Gaillimḣ.

Colaiste na hIolsgoile, Gaillimh

(Craoḃ-Ċoláirte do Iolrgoil Náisiúnta na hÉireann).

1. Tá cúrsaí iomlána le fáġail i gColáirte na hIolrgoile, Gaillimḣ, i ngaċ dáiṁ léiġinn dá mbaineann le Iolrgoil Náisiúnta na hÉireann.
2. Tugtar léiġeaċtaí (cúrsaí iomlána) i nGaeḋilge ar na h-aḋḃar léiġinn seo leanas:—Ríomaireaċt, Seanċas, Tráċtáil, Geilleagar, Tír-eolaiḋeaċt, srl.
3. Taisiġeann Coláirte na hIolrgoile, Gaillimḣ, Sgoláireaċtaí ir siú £2,500 gaċ bliaḋain.
   Cuirteas £1,000 i n-áiṫbirde gaċ bliaḋain le h-aġaiḋ Sgoláireaċtaí do ċainteóirí Gaeḋilge ar an nGaeḋealtaċt.
4. Tá gaċ caoi agus deis ag maca-léiġinn i gColáirte na hIolrgoile, Gaillimḣ, labairt na Gaeḋilge do ċleaċtú taoḃ istiġ den gColáirte agus taoḃ amuiġ.

Gaċ uġdar agus eolus ón

MEABRÁNAIḊE